

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bubnová Kristýna

**Změny ve vízové politice ČR po vstupu do
schengenského prostoru**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Kristýna Bubnová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. JUDr. Ivo Šlosarčík, LL.M. PhD.**

Rok obhajoby: **2012**

Bibliografický záznam

Bubnová Kristýna. *Změny ve vízové politice ČR po vstupu do schengenského prostoru*,. Praha, 2012. 57 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra západoevropských studií. Vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. JUDr. Ivo Šlosarčík, LL.M. PhD.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce s názvem *Změny ve vízové politice ČR po vstupu do schengenského prostoru*, je přiblížení a shrnutí změn, které v oblasti vízové politiky České republiky po vstupu do Schengenu nastaly. Zároveň bude přiblíženo, jak se tyto změny dotkly občanů třetích zemí cestujících do České republiky na základě víza či bezvízového styku a do jaké míry přijetí schengenských acquis ovlivnilo jejich pobyt na českém území. Práce se věnuje především krátkodobým pobytům. Pravidla pro dlouhodobé pobyty zůstaly v kompetenci jednotlivých států a nejsou tudíž v rámci EU harmonizovány. Je však nutné dodat, že přijetím schengenských acquis se pro držitele dlouhodobých víz a držitele povolení k pobytu upravily možnosti cestování po schengenském prostoru. V úvodu práce jsou představeny pravidla, které schengenské státy v rámci společné vízové politiky uplatňují. Následně se již práce zabývá implementací schengenských standartu do české vízové politiky a jak jejich přijetí vydávání víz ovlivnilo. V závěru jsou prostřednictvím případových studií představeny dopady vstupu ČR do Schengenu na konkrétních případech. Jako stát s vízovou povinností je uvedena Ukrajina, jako stát s bezvízovým stykem USA.

Abstract

The aim of the thesis entitled *Changes in the visa policy of the Czech Republic after accession into the Schengen Area* is the outline and summary of changes that occurred in the area of visa policy of the Czech Republic after accession to the Schengen Area. You will also learn how these changes affected the citizens from other countries, who travel to the Czech

Republic for a visa or visa waiver, and to what extent the adoption of the Schengen acquis affected their stay on the Czech territory. The thesis focuses primarily on short visits. Rules for long stays remained the responsibility of particular states and thus are not harmonized within the European Union. It should be noted that the adoption of the Schengen acquis for holders of long-term visas and residence permits holders modified the travel opportunities in the Schengen Area. The introduction of the thesis presents the rules of common visa policy that the states within the Schengen Area apply. Subsequently, the thesis deals with the implementation of the Schengen standards into the visa policy of the Czech Republic and how the adoption influenced the issuing of visas. In conclusion, the impact of the accession to the Schengen Area on specific cases is presented through case studies. Ukraine is listed as a country with a visa requirement, the United States of America as a country with a visa waiver.

Klíčová slova

Schengen, schengenský prostor, Schengenská acquis, vízová politika, Česká republika

Keywords

Schengen, Schengen Area, Schengen Acquis, visa policy, Czech Republic

Rozsah práce: 83. 815 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 14. 5. 2012

Kristýna Bubnová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. PhDr. JUDr. Ivo Šlosarčíkovi, LL.M. PhD. za jeho cenné rady, připomínky a odborné vedení při konzultacích, které mi psaní bakalářské práce velmi pomohly.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Kristýna Bubnová
E-mail:	kristynabubnova@centrum.cz
Semestr:	5.
Akademický rok:	2011/2012
Název práce:	Změny ve vízové politice ČR po vstupu do Schengenského prostoru
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):	6/2012
Vedoucí bakalářského semináře:	Doc. PhDr. Jiří Vykoukal CSc.
Vedoucí práce (není povinné):	Doc. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., PhD.
Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):	Oblast vízové politiky jsem si vybrala z osobního zájmu o tuto problematiku. Po vstupu České republiky do schengenského prostoru nastalo ve vízové politice mnoho změn. Je zajímavé sledovat, jak se Česká republika vypořádala s implementací schengenských acquis do své vízové politiky a jak přijetí schengenských standartů EU ovlivnilo občany třetích zemí přijíždějící či pobývající na území ČR.
Předpokládaný cíl (5 řádek):	Cílem bakalářské práce je představení a shrnutí změn týkajících se vízové politiky České republiky po vstupu do schengenského prostoru. Zároveň bude přiblíženo, jak přijetí schengenských acquis ovlivnilo vstup a pobyt občanů třetích zemí na území ČR, a to jak s vízovou povinností, tak i s bezvízovým stykem. Práce se bude zabývat především krátkodobými pobyty, jelikož dlouhodobé pobyty zůstaly v kompetenci jednotlivých členských států a nejsou na úrovni EU harmonizovány.
Základní charakteristika tématu (10 řádek):	Schengenské státy uplatňují ve vízové politice několik společných postupů. V rámci spolupráce existuje tzv. černý a bílý seznam, tedy seznam států, které pro vstup na území EU vízum potřebují a států, které jsou od vízové povinnosti osvobozeny. V rámci harmonizace společné vízové politiky vydávají členské státy Schengenu jednotná schengenská víza, která v podstatě nahradila národní krátkodobá víza a která opravňují držitele k pohybu po celém schengenském prostoru. Vydávání schengenských víz podléhá přesně stanoveným pravidlům, které upravuje tzv. Vízový kodex. Informace o žadatelích o víza si členské státy vyměňují prostřednictvím Vízového informačního systému. V nedávné době byl uveden do provozu nový informační systém, v rámci kterého jsou žadatelům odebírány biometrické údaje. Dalším společným nástrojem, které členské státy proti nelegální imigraci využívají je Schengenský informační systém. V současné době se pracuje na vytvoření Schengenského informačního systému druhé generace, který má poskytnout vylepšené funkce a tudíž zvýšit bezpečnost v schengenském prostoru.
Předpokládaná struktura práce (10 řádek):	Vízová politika EU <ul style="list-style-type: none"> • Bílý a černý seznam států • Vízový kodex • Pravidla pro vstup a pobyt občanů třetích zemí

- Schengenská víza
 - Hlavní nástroje společné vízové politiky
- Změny ve vízové politice ČR po vstupu do Schengenu
- Přípravy ČR na vstup do Schengenu
 - Změny v pravidlech pro vstup a pobyt občanů třetích zemí
 - Přijetí Vízového kodexu
 - Harmonizace s bílým a černým seznamem států
 - Změny ve vydávání víz
 - Využití hlavních nástrojů společné vízové politiky
- Případové studie
- Vízová politika vůči Ukrajině
 - Vízová politika vůči USA

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Dočkal Vít, Fiala Petr, Kaniok Petr, Píťrová Markéta, Česká politika v Evropské unii, Evropský integrační proces a zájmy České republiky, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2006

Euroskop
www.euroskop.cz

Král David, Vízová politika Evropské unie a Spojených států- výzvy pro transatlantické partnery, Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2007

Oficiální stránky Ministerstva vnitra
www.mvcr.cz

Oficiální stránky Ministerstva zahraničních věcí
www.mvz.cz

Pikna Bohumil, Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce), Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha 2007

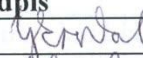

Schengenské dohody, Ministerstvo zahraničních věcí, Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2001

Šlosarčík Ivo, Politický a právní rámec evropské integrace, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010

Zpráva o připravenosti ČR na schengenské acquis 2006

Zpráva o připravenosti ČR na schengenské acquis 2007

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 SPOLEČNÁ VÍZOVÁ POLITIKA EU.....	13
1.1 STANOVENÍ VÍZOVÉ POVINNOSTI.....	14
1.2 VÍZOVÝ KODEX.....	14
1.3 PRAVIDLA VSTUPU A POBYTU PRO CIZINCE TŘETÍCH ZEMÍ.....	15
1.3.1 Rodinní příslušníci osob využívajících právo Společenství na volný pohyb.....	15
1.3.2 Občané třetích zemí.....	16
1.4 JEDNOTNÁ SCHENGENSKÁ VÍZA.....	17
1.5 HLAVNÍ NÁSTROJE SPOLEČNÉ VÍZOVÉ POLITIKY.....	19
1.5.1 Vízový informační systém.....	19
1.5.2 Schengenský informační systém.....	20
2 ZMĚNY VE VÍZOVÉ POLITICE PO VSTUPU ČR DO SCHENGENU.....	23
2.1 PŘÍPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY NA VSTUP DO SCHENGENU.....	23
2.1.1 Spolupráce v rámci Visegrádské čtyřky.....	23
2.1.2 Schengenské hodnocení vízové politiky.....	24
2.1.3 Informační kampaň pro občany třetích zemí.....	25
2.1.4 Úspěchy českého předsednictví EU v oblasti vízové politiky.....	26
2.2 PŘIJETÍ VÍZOVÉHO KODEXU.....	26
2.3 HARMONIZACE S BÍLÝM A ČERNÝM SEZNAMEM STÁTŮ.....	28
2.4 ZMĚNY VE VYDÁVÁNÍ VÍZ.....	29
2.4.1 Změny pro rodinné příslušníky osob využívajících právo Společenství na volný pohyb.....	29
2.4.2 Občané třetích zemí.....	30
2.5 VYDÁVÁNÍ SCHENGENSKÝCH VÍZ.....	32
2.6 VYUŽÍVÁNÍ SPOLEČNÝCH INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ.....	33
2.6.1 Využívání Vízového informačního systému.....	33
2.6.2 Využívání Schengenského informačního systému.....	35
3 VÍZOVÁ POVINNOST VŮČI UKRAJINĚ.....	38
4 VÍZOVÁ POLITIKA VŮČI USA.....	42
ZÁVĚR.....	45
SUMMARY.....	47
POUŽITÁ LITERATURA.....	50
SEZNAM PŘÍLOH.....	56
PŘÍLOHY.....	57

ÚVOD

Při vstupu do Evropské unie přijala Česká republika všechny závazky, které z členství plynou. Mimo jiné také integraci začlenění do Schengenského prostoru a odstranění kontrol na společných hranicích. Aby nedocházelo k nárůstu kriminality a nelegální imigrace, je nezbytná kompenzace prostřednictvím komplexně zpracovaného systému zrušení kontrol na hranicích zasahující také do mnoha dalších oblastí. K základním opatřením patří přijetí schengenských pravidel a sjednocení vízové politiky se standardy EU. V rámci tohoto sjednocení přijala Česká republika seznam států s tzv. černou a bílou listinou, tzn. států, které ke vstupu do Schengenského prostoru vízum potřebují, a které jsou naopak od vízové povinnosti osvobozeny. K dalším výrazným změnám patří vydávání jednotných schengenských víz, kdy přijetí schengenských acquis se dotklo především krátkodobých víz. Dlouhodobé pobyty zůstaly i nadále v kompetenci jednotlivých členských států. Významným krokem ke sjednocení společné vízové politiky EU bylo přijetí tzv. Vízového kodexu, který uvádí do souladu pravidla a postupy všech členských států Schengenského prostoru při udělování krátkodobých víz. V neposlední řadě získala ČR možnost využívat Schengenský informační systém a později se mohla zapojit také do spolupráce v rámci Vízového informačního systému.

Cílem bakalářské práce s názvem Změny ve vízové politice České republiky po vstupu do Schengenského prostoru je deskripce uvedených změn a komplexní náhled, kdy stěžejním cílem analýzy je vízová politika. Následuje popis změn, které se týkají občanů zemí třetího světa cestujících do České republiky na základě víza či bezvízového styku, a do jaké míry tyto změny ovlivnily jejich pobyt na našem území. Jak je uvedeno výše, principy společné vízové politiky výrazně upřesnilo přijetí tzv. Vízového kodexu týkající se pravidel pro vydávání krátkodobých víz. V této souvislosti je nezbytné zdůraznit, že práce se bude zabývat problematikou vízové politiky až po přijetí Vízového kodexu.

Z hlediska metodologie je téma zpracováno pomocí deskriptivně analytického přístupu. Stěžejním úkolem je zodpovědět následující otázky: Došlo po vstupu ČR do Schengenu pro občany zemí třetího světa k zjednodušení podmínek pro získání víz, či naopak došlo v procesu žádostí a udělování víz ke zpřísnění? Ovlivnilo přijetí schengenských acquis situaci občanů zemí třetího světa, kteří jsou držiteli dlouhodobého víza nebo pobytu na území ČR?

Bakalářská práce obsahuje tři části. V úvodu jsou stručně prezentována společná pravidla, která členské státy v rámci schengenské spolupráce ve vízové politice uplatňují.

Jedná se o obecná pravidla pro vstup a pobyt občanů zemí třetího světa v schengenském prostoru a o pravidla pro vydávání jednotných schengenských víz. Následně je věnována pozornost informačním systémům, které schengenské státy v rámci výměny dat využívají.

Klíčová část práce věnuje pozornost samotným změnám, které vízovou politiku České republiky po vstupu do Schengenského prostoru ovlivnily. Úvod této kapitoly obsahuje stručné shrnutí přípravy České republiky na převzetí schengenských pravidel s ohledem na spolupráci v rámci Visegrádské čtyřky. Následuje pasáž zaměřená na změny ve vydávání víz občanům zemí třetího světa. V práci je věnována pozornost zejména pravidlům pro vydávání krátkodobých víz, tedy víz pro pobyt do 90 dnů. Pravidla upravující dlouhodobé pobyty zůstala v kompetenci jednotlivých členských států a jsou tudíž regulována jinými předpisy. Schengenské acquis pouze upravují možnosti cestování osob zemí třetího světa žijících dlouhodobě na území schengenského prostoru. Další část kapitoly se zabývá integrací České republiky do společných informačních systémů, které jsou v rámci vízové politiky schengenskými státy využívány. V práci jsou prezentovány případové studie, které demonstrují uvedené změny na konkrétních případech. Jako příklad země s vízovou povinností je uvedena Ukrajina, jako příklad státu s bezvízovým stykem je věnována pozornost USA. Závěr práce obsahuje rekapitulaci a vyhodnocení, zda došlo ke zlepšení podmínek pro žadatele o vízum ze zemí třetího světa, zda se vstup do schengenského prostoru zjednodušil, nebo zda došlo naopak ke zpřísnění podmínek, případně komplikacím stran pobytu těchto občanů na území ČR.

Primární prameny pro zpracování bakalářské práce představují především směrnice a nařízení Rady EU týkající se schengenské spolupráce včetně novel přijatých v ČR a portál Evropské unie - Europa.eu. Další relevantní zdroje představují oficiální brožury a letáky vydané k příležitosti vstupu České republiky do Schengenského prostoru.

Informace týkající se obecných pravidel schengenské spolupráce jsou čerpány z publikace Iva Šlosarčíka *Právní a politický rámec evropské integrace*. Velmi hodnotným zdrojem o vízové praxi Evropské unie byl shledán článek Davida Krále *Vízová politika Evropské unie a Spojených států - výzvy pro transatlantické partnery*, uveřejněný na serveru Europeum. Další z klíčových sekundárních zdrojů představuje publikace Dočkal Vít, Fiala Petr, Kaniok Petr, Pittrová Markéta: *Česká politika v Evropské unii, Evropský integrační proces a zájmy České republiky*, zejména kapitola autorky Radky Drulákové s názvem Schengen: Evropa ČR bez hranic poskytuje informace o přistupování České republiky k schengenským acquis.

Vzhledem k tomu, že je téma bakalářské práce celkem aktuální a v oblasti vízové politiky dochází k dynamickému vývoji, je při zpracování tématu čerpáno především z relevantních internetových zdrojů, ale také ze seriózních a ověřených zdrojů, jako jsou oficiální stránky Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí nebo vládní portál Euroskop. Prioritně je čerpáno především z domácích zdrojů. Vzhledem k tomu, že Česká republika je součástí Schengenského prostoru, vychází autorka práce z předpokladu, že je uvedené téma vyčerpávajícím způsobem zpracovááno na českých serverech. V následujících případových studiích je čerpáno především z článků uveřejněných na serveru Multikulturního centra Praha migraceonline.cz, který se soustředí na migraci v České republice a monitoruje výzkum a vývoj legislativy, migrační a azylové politiky a činnost vládních i nevládních organizací.

1 Společná vízová politika EU

Poté, kdy vstoupila v platnost Amsterdamská smlouva, byla schengenská spolupráce z původní mezivládní úrovně přesunuta do právního a institucionálního rámce EU a Schengenské acquis¹ se stalo závazné v plném rozsahu pro všechny nově přistupující státy.² V rámci schengenské spolupráce je uplatňována společná vízová politika, která je zařazena do Hlavy IV Smlouvy o založení Evropského společenství pod názvem Společná vízová, azylová a migrační politika. Počátky společné vízové politiky však sahají až k Schengenské úmluvě z roku 1985 a k Schengenské smlouvě z roku 1990.³ Společná vízová politika členských států představuje jeden ze základních pilířů systému ochrany hranic států EU/ Schengenu, který je zároveň nástrojem pro řízení migrace i současné politiky vnějších vztahů. Cílem částečně sjednocené vízové a konzulární praxe je umožnění vstupu občanům ze zemí třetího světa, kteří splňují podmínky pro vstup a pobyt na území Schengenu, a zamezení vstupu těm, kteří by mohli ohrožovat bezpečnost a veřejný pořádek.⁴ Společná vízová politika upravuje zejména oblast krátkodobého pobytu, tzn. pobyty, které v součtu nepřesáhnou tři měsíce během půlroku od prvního vstupu na území Schengenu, dlouhodobá víza zůstala i nadále v plné kompetenci členských států. Za tímto účelem došlo k upřesnění a souladu řady pravidel uplatňovaných jednotlivými státy.

Společná vízová politika se však nevztahuje na všechny členské státy Evropské Unie. Například Spojené království a Irsko mají dohodnutou výjimku z pravidel a nepodílejí se na všech aspektech schengenské spolupráce. Podobný případ představuje také Dánsko. Naopak nečlenské státy EU - Norsko, Island a Švýcarsko uzavřely s Radou EU zvláštní dohodu o přidružení a schengenské acquis je do jejich vízové politiky implementováno.⁵

¹ Soubor právních předpisů tvořících základ schengenské spolupráce

² PIKNA Bohumil, *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu*, Praha 2007, str. 271

³ Král D., *Vízová politika Evropské unie a Spojených států- výzvy pro transatlantické partnery*, EUROPEUM, 2007 <http://www.europeum.org/doc/pdf/867.pdf>, 16. 3. 2012

⁴ Ministerstvo vnitra ČR, *Vízový politika ČR/Schengenu*, <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>, 16. 3. 2012

⁵ PIKNA Bohumil, *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu...* str. 273

1.1 Stanovení vízové povinnosti

Členské státy EU uplatňují vůči občanům zemí třetího světa společná pravidla. V této souvislosti existuje tzv. bílý a černý seznam států. Určení států s vízovou povinností a těch, které jsou od vízové povinnosti osvobozeny, je vyhodnocováno pomocí mnoha kritérií, která souvisejí mimo jiné s nedovoleným přistěhovalectvím, veřejným pořádkem a s vnějšími vztahy Evropské unie ke konkrétním státům.⁶ Vízové povinnosti podléhají státy uvedené na tzv. černém seznamu viz Nařízení Rady č. 539/2001, který obsahuje několik desítek zemí. Z evropského kontinentu se jedná o Albánii, Bělorusko, Bosnu a Hercegovinu, Rusko, Srbsko, Makedonii, Moldavsko, Černou Horu, Turecko a Ukrajinu.⁷ V současné době probíhá dialog se zeměmi západního Balkánu, který by měl vést ke zrušení vízové povinnosti.

Státy, které jsou uvedeny na tzv. bílém seznamu, jsou vízové povinnosti zbaveny. Patří mezi ně např. USA, Kanada a Austrálie.

1.2 Vízový kodex

Výrazným krokem v harmonizaci společné vízové politiky bylo přijetí Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) o kodexu Společenství o vízech (dále jen Vízový kodex).⁸ Tento nový legislativní nástroj nahrazuje všechny dosavadní předpisy týkající se krátkodobých víz a mění mj. nařízení (ES) č. 526/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (dále jen Schengenský hraniční kodex).

Cílem Vízového kodexu je stanovení společných podmínek a postupů pro udělování víz pro krátkodobé pobyty v členských zemích EU a přidružených států, na které se plně vztahují schengenské acquis, zahrnující i tranzit přes tyto země. Nařízení se vztahuje na státní příslušníky třetích zemí, kteří mají vízovou povinnost.⁹ Vízovým kodexem se stanoví jednotná podoba formuláře pro žádost o schengenské vízum a seznam všech dokladů, které je

⁶ Europa.eu, *Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musejí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2001R0539:20070119:CS:PDF>, 16. 4. 2012

⁷ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *ČR v Schengenu- co se změní a co zůstane stejné při vydávání víz?* http://www.mzv.cz/public/7f/e7/20/195012_14922_Zmeny_Schengen.doc, 12. 4. 2012

⁸ *Viz Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech*, Europa.cz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:243:0001:0058:CS:PDF>, 12. 4. 2012

⁹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Vízový kodex*, č. 2004/512/ES http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/vizovy_kodex/index.html, 12. 4. 2012

nutné spolu s žádostí o vízum předložit. Dále jsou stanovena pravidla pro určení příslušného členského státu, u kterého má být žádost o vízum podána, možnost odvolat se proti zamítnutí udělení víza, větší počet subjektů osvobozených od vízových poplatků či povinnost vydávat víza při splnění všech podmínek pro více vstupů s delší platností. I přestože Vízový kodex stanoví nezbytnost osobní přítomnosti žadatele, postup zpracování žádosti o vízum musí být zorganizován takovým způsobem, aby se žadatel nemusel kvůli žádosti o vízum na zastupitelský úřad dostavit více než jednou. Vízovým kodexem je také zavedeno snímání biometrických údajů. Základní pravidla pro vydávání víz zůstala zachována, novinkou je zrušení průjezdních víz typu B, kdy průjezd je zahrnut pod víza typu C. Dále byla zrušena kombinovaná víza typu D+C a průjezd je zahrnut pod dlouhodobá víza typu D.¹⁰ Nová interpretace také stanoví, že držitel dlouhodobého národního víza může cestovat po území dalších schengenských států nejen během dlouhodobého pobytu v určitém schengenském státě, ale také po dobu až tří měsíců po skončení platnosti daného dlouhodobého víza či povolení k pobytu.¹¹

1.3 Pravidla vstupu a pobytu pro cizince třetích zemí

Občané třetích zemí jsou v rámci schengenských pravidel rozděleni na dvě kategorie.

1.3.1 Rodinní příslušníci osob využívajících právo Společenství na volný pohyb

Cizinci, kteří splňují požadavek rodinného příslušníka občana EU, Norska, Islandu, Lichtenštejnska či Švýcarska mají právo na volný pohyb v rámci celého schengenského prostoru. Tito občané mají nárok na stejné postavení jako ostatní rodinní příslušníci, což znamená, že jsou na hranicích podrobováni minimální kontrole, při které se ověřuje pouze totožnost na základě předloženého cestovního dokladu a potvrzení o rodinném vztahu k občanu EU nebo výše uvedených států. Pokud občan třetí země podléhá vízové povinnosti vůči EU a je držitelem platného pobytového povolení pro rodinného příslušníka, nepotřebuje pro vstup do jiných schengenských států žádné vízum. Doba pobytu však nesmí být delší než 3 měsíce, kdy se začíná počítat při každém překročení hranice konkrétního schengenského státu. V případě, že občan třetí země nemá platné povolení k pobytu vydané státem EU nebo Schengenu, je jeho povinností mít i nadále vstupní vízum, o které musí zažádat na konzulátu

¹⁰ Tamtéž

¹¹ Eurokop, Pravidla vstupu a pobytu pro cizince, <http://www.euroskop.cz/8760/sekce/pravidla-vstupu-a-pobytu-pro-cizince/>, 12. 4. 2012

země, do které chce cestovat. Vízum však musí být vydáno bezplatně a na základě urychleného řízení.¹² Rodinný příslušník, který prokáže příbuzenský vztah s občanem EU či jejich přidružených států a není evidován v Schengenském informačním systému jako nežádoucí osoba, může obdržet vízum i na hraničním přechodu.

1.3.2 Občané třetích zemí

Státy bez vízové povinnosti

Občané třetích zemí, které mají s EU uzavřený bezvízový styk, mohou pobývat na území schengenských států za turistickým účelem bez víza po dobu nejvýše tří měsíců během půl roku ode dne prvního vstupu na schengenské území, kdy se doba pobytu na území jednotlivých schengenských států počítá.¹³ Po uplynutí 90 dnů povoleného bezvízového pobytu jsou povinni schengenský prostor na zbývající část šestiměsíčního období opustit. V případě, že tito cizinci chtějí na území daného schengenského státu pobývat déle než 90 dnů či za účelem výkonu výdělečné činnosti, potřebují k pobytu národní dlouhodobé vízum (tedy vízum typu D) nebo povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu.¹⁴ Držitelé dlouhodobých víz nebo povolení k pobytu mají právo každých šest měsíců strávit až tři měsíce v kterémkoliv schengenském státě. Ve výjimečných případech nebo při uplatňování ustanovení oboustranné dohody, které byla uzavřena před vstupem daného státu do schengenské spolupráce, mají jednotlivé státy možnost prodloužit pobyt cizince na svém území.¹⁵

Státy s vízovou povinností

Občané třetích zemí s vízovou povinností potřebují k pobytu na území schengenského prostoru jednotné schengenské vízum, které držitele opravňuje k pobytu po dobu vyznačenou ve vízu. Při pobytu delším tří měsíců je nezbytné dlouhodobé vízum nebo povolení k pobytu, které uděluje v souladu s právními předpisy konkrétní stát. Občané třetích zemí s vízovou povinností jsou při překračování vnějších hranic podrobováni důsledné kontrole. Jejich totožnost je ověřována na základě předloženého cestovního pasu a splnění všech podmínek

¹² Euroskop, *Pravidla vstupu a pobytu pro cizince*, <http://www.euroskop.cz/8760/sekce/pravidla-vstupu-a-pobytu-pro-cizince/>, 12. 3. 2012

¹³ *Schengenské dohody EU*, Ministerstvo zahraničních věcí, Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2001, str. 21

¹⁴ Víza pro pobyt delší než tři měsíce jsou vnitrostátní víza udělovaná jedním z členských států podle jeho vnitrostátních právních předpisů. Viz Článek 18 Schengenské prováděcí úmluvy.

¹⁵ *Schengenské dohody EU*... str. 21

opravňujících ke vstupu na území Schengenu, tzn. kontrola platného víza, zdůvodnění účelu předpokládaného pobytu, zajištění dostatečných finančních prostředků pro obživu i na návrat do své země původu a v neposlední řadě je zjišťováno, zda nejsou vedeni v Schengenském informačním systému jako nežádoucí osoby.¹⁶ Při vstupu do Schengenského prostoru a výstupu z něj jsou cestovní doklady občanům třetích zemí razítkovány.

1.4 Jednotná schengenská víza

V rámci společné vízové politiky zavedly schengenské státy systém vydávání společných víz ve formě jednotného schengenského víza. Vydávání schengenských víz podléhá přesně stanoveným schengenským pravidlům, která jsou upravena Vízovým kodexem a opravňují jejich držitele k volnému pohybu po celém schengenském prostoru. Pobyt však nesmí přesáhnout max. délku tří měsíců během šestiměsíčního období počítaného od prvního vstupu na schengenské území, kdy se doba pobytů v jednotlivých členských státech se sčítá. Žádost podává cizinec osobně¹⁷ na zastupitelském úřadě státu ve třetí zemi, tzn. mimo území Schengenu a platnost schengenského víza se stanoví dle délky pobytu nebo podle počtu vstupů.¹⁸ Schengenská víza jsou vydávána v podobě vízových štítků, které obsahují snadno rozeznatelné bezpečnostní prvky, což má zabránit padělání víz. Ze stejných důvodů bylo rozhodnuto o zavedení biometrických údajů do cestovních dokladů.

Při žádosti o vízum musí žadatel splnit některé následující podmínky:

- nesmí být evidován v SIS
- nepředstavuje pro státy Schengenského prostoru bezpečnostní riziko
- musí vlastnit platný cestovní doklad, kam je možné vízum vyznačit
- schengenský stát, u kterého žádost podává je prvním nebo jediným cílem jeho cesty, popř. prvním schengenským státem, do kterého v rámci cestování po schengenském prostoru vstoupí¹⁹

¹⁶ Euroskop, *Pravidla vstupu a pobytu cizinců*, <http://www.euroskop.cz/8760/sekce/pravidla-vstupu-a-pobytu-pro-cizince/>, 12. 3. 2012

¹⁷ Právo podávat hromadné žádosti o vízum a zastupovat své klienty mají jen akreditované cestovní kanceláře.

¹⁸ *Schengenské dohody EU...* str.19

¹⁹ Euroskop.cz, *Pravidla vstupu a pobytu cizince*, <http://www.euroskop.cz/8760/sekce/pravidla-vstupu-a-pobytu-pro-cizince/>, 12. 3. 2012

V rámci společné vízové politiky jsou vydávány dva druhy krátkodobých schengenských víz.²⁰

Typ A:

Letištní průjezdní vízum, které opravňuje občana pouze k průchodu tranzitními zónami na letišti, tzn., že není možné pouze na základě průjezdního víza žádat o vstup na území státu.²¹

Typ C:

Krátkodobé vízum, tedy vízum opravňující držitele k pobytu max. 3 měsíců vydávané za určitým účelem např. turistika, pozvání, studium, obchodní cesta, apod.

Schengenská víza jsou zpoplatněna vízovým poplatkem ve výši 60 EUR, výjimku tvoří občané států, se kterými má EU podepsanou dohodu o usnadnění vízového režimu²² a určitá kategorie žadatelů, kteří obdrží vízum zdarma.²³ Výjimečně je možné udělit vízum s omezenou územní platností na určitý stát. S usnadněním vízového režimu je spojena tzv. readmisní dohoda, ve které se konkrétní stát země třetího světa zavazuje k přijímání migrantů vyhoštěných z EU, a to nejen vlastních občanů, ale podle principů třetí země také občanů jiných států, kteří vstoupili do EU nelegálně z jejího území.²⁴ Schengenské státy spolupracují také v rámci zastupitelských úřadů, tzv. místní konzulární spolupráci. Na základě této spolupráce je možné vyměňovat si informace o nežádoucích osobách, kterým byla již v minulosti žádost o vízum zamítnuta.

Jelikož v rámci schengenského prostoru není na hraničních přechodech přítomna cizinecká policie a nemůže tisknout přechodná razítka při vstupu do jiných schengenských států, platí pro cizince třetích zemí ohlašovací povinnost, jejíž podmínky stanovuje každý členský stát sám.

²⁰ Před přijetím Vízového kodexu existovala ještě schengenská víza typu B, která opravňovala držitele pouze k průjezdu územím schengenských států za účelem cestování do jiného třetího státu. Doba průjezdu však nesměla překročit délku pěti dnů. Také bylo možné udělit kombinované vízum D + C, tedy dlouhodobé národní vízum, které platí současně jako krátkodobé schengenské vízum. Po přijetí Vízového kodexu byly tyto typy víz zrušeny.

²¹ Okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště ČR na základě letištního víza, stanovuje vyhláška č. 446/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů

²² Díky těmto dohodám jsou nejen sníženy vízové poplatky z 60 eur na 35 eur, zkracuje se také doba vyřízení víza a zavádí se určitá kategorie osob, kterým lze vydat vízum pro několik vstupů.

²³ Zdarma obdrží vízum rodinní příslušníci občanů EU, Norska, Islandu, Švýcarska nebo Lichtenštejnska, děti mladší 6 let, žáci, studenti, postgraduální studenti a doprovázející učitelé, výzkumní pracovníci.

²⁴ JELÍNKOVÁ Marie, MIKUŠOVÁ Petra, TRLIFAJOVÁ Tereza, *Jaké cesty vedou do Česka*, Česká vízové praxe v Mongolsku, Vietnamu a na Ukrajině mezi lety 2007- 2010, str. 9
http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Jake_cesty_vedou_do_Ceska.pdf, 12. 3.2012

1.5 Hlavní nástroje společné vízové politiky

Evropská unie uplatňuje v rámci schengenské spolupráce mnoho společných postupů, které mají zajistit větší bezpečnost ve společném prostoru. Výrazným pokrokem při vytváření společné správy hranic bylo založení agentury Frontex. Tento specializovaný a nezávislý orgán je pověřen koordinací operativní spolupráce mezi členskými státy v oblasti bezpečnosti. V roce 2009 přijala EU Stockholmský program, který nahradil Haagský program,²⁵ a který stanovuje politické cíle v oblasti justice a vnitřních věcí na období 2010 - 2014. Program je mimo jiné zaměřen na zlepšení vnitřní bezpečnosti států, společné řízení migrace a azylu či využití nových technologií a informačních sítí.²⁶ Dalším prostředkem pro vytvoření větší bezpečnosti v rámci EU je Evropský monitorovací systém kontroly hranice EUROSUR, jehož hlavním cílem je zlepšení ochrany hranic, podpora členských států v jejich úsilí snížit počet ilegálních přistěhovalců a zvýšení ochrany vnitřní bezpečnosti v EU či databáze FADO, která obsahuje souhrnné informace o pravých a padělaných dokladech.

1.5.1 Vízový informační systém

V rámci výměny vízových dat mezi orgány členských států odpovídajících za udělování schengenských víz byl rozhodnutím Rady 2004/512/ES instalován Vízový informační systém (dále jen VIS). Hlavním cílem VIS je efektivnější aplikace společné vízové politiky, konzulární spolupráce a konzultace mezi ústředními vízovými úřady, což má usnadnit proces řízení o žádostech o vízum, zamezit současnému podávání více žádostí o víza do různých členských států a v neposlední řadě usnadnit provádění kontrol na vnějších hranicích i na území EU.²⁷ Národní databáze VIS všech členských států jsou napojeny na centrální vízový systém EU, který spravuje Evropská komise, a ve kterém jsou shromážděny veškeré informace o všech osobách žádajících o víza. Přístup k datům ve VIS mají všechny kompetentní orgány členských zemí schengenského prostoru, které mohou vízové údaje vkládat, aktualizovat nebo je elektronicky prohlížet. Z důvodu ochrany cizinců jsou

²⁵ Haagský program je víceletý program pro posílení prostoru svobody, bezpečnosti a práva a vyzdvihuje deset konkrétních priorit, na které by měla být během nadcházejících pěti let soustředěna pozornost

²⁶ Ministerstvo vnitra ČR, *Stockholmský program*, <http://www.mvcr.cz/soubor/1-stockholmsky-program.aspx>, 12. 3. 2012

²⁷ Europa.eu, *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS)*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114517_cs.htm, 12. 3. 2012

kompetentní orgány VIS povinny využívat tento systém pouze v nezbytných případech, zároveň musejí zajistit, aby při jeho využívání nebyli žadatelé o víza diskriminováni a aby byla respektována jejich lidská důstojnost. Vzhledem k tomu, že VIS obsahuje významné množství osobních dat, je každý členský stát povinen pověřit vnitrostátní dozorový orgán, který dohlíží na zákonnost zpracování osobních údajů konkrétním státem.²⁸ Součástí VIS je informační síť VISION (Visa Inquiry Open - Border Network - Síť vízových informací otevřené hranice), kde si členské státy vyměňují informace týkající se žadatelů o víza. Konzultace jsou využívány pouze pro vybrané státní příslušnosti a uskutečňují se formou elektronických formulářů.

Z důvodu nedostatečných technických parametrů stávajícího Vízového informačního systému bylo rozhodnuto Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o vybudování technologicky vyspělejšího a efektivnějšího systému, který by mimo jiné výrazně urychlil vyřizování žádostí o víza. Zásadní změnou pro žadatele o vízum se stalo odebrání biometrických údajů, tedy otisky prstů a digitální fotografie. Přínos uvedených nových nařízení by měl spočívat nejen v posílení bezpečnosti, ale především usnadnění identifikace žadatelů o víza. VIS byl instalován postupně v jednotlivých světových regionech. Dne 11. října 2011 byl spuštěn v oblasti Severní Afriky. Panuje předpoklad, že komplexní celosvětové pokrytí konzulárních úřadů všech schengenských zemí proběhne do dvou let.²⁹

1.5.2 Schengenský informační systém

Další důležitý informační nástroj, který schengenské státy využívají, je Schengenský informační systém (dále SIS). Tento systém je v provozu od roku 1995 a vznikl v rámci schengenské spolupráce za účelem pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách a po hledaných či odcizených předmětech.

²⁸ Tamtéž

²⁹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Unie má nový vízový systém*, http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/unie_ma_novy_vizovy_system.html, 12. 3. 2012

V SIS jsou vedeny záznamy zejména o:

- osobách hledaných za účelem zatčení
- nežádoucích státních příslušnicích zemí třetího světa, kterým má být odepřen vstup a pobyt na území schengenského prostoru
- pohřešovaných osobách
- osobách hledaných za účelem zajištění jejich spolupráce v trestním řízení
- hledaných věcech (např. odcizené či ztracené doklady, automobily, padělané bankovky, atd.)³⁰

SIS je složen z národních systémů N.SIS, do kterých jsou vkládány informace získané z národních zdrojů. Národní systémy jsou propojeny s centrálním systémem SIS, který má sídlo ve Štrasburku.³¹ Přístup k SIS mají orgány zabývající se registrací motorových vozidel, pobytem cizinců a také k němu mají omezený přístup i některé justiční orgány.³² Prověření v SIS může být prováděno nejen na hranicích, ale v rámci standardní policejní kontroly i ve vnitrozemí. Každá osoba, která o prověření v SIS požádá, má možnost nahlédnout do databáze informací, které se jí týkají. Stejně jako v případě Vízového informačního systému je SIS dozorován nezávislým Schengenským společným dozorovým orgánem (Schengen Joint Supervisory Authority), který reprezentují zástupci národních úřadů pro ochranu osobních údajů států schengenského prostoru. Dozorový orgán je mimo jiné pověřen také prováděním technických kontrol v centrální databázi SIS a dohledem na dodržování práv jednotlivců na přístup k údajům v SIS.³³

SIS zabezpečuje národní centrála SIRENE³⁴ (Supplementary Information Request at the National Entry), která urychluje komunikaci mezi národními databázemi a udržuje informace v SIS aktuální.³⁵ V souvislosti s prudkým nárůstem počtu členských zemí EU došlo k obavám, že stávající SIS je obsahově a technicky zastaralý a není dostatečně flexibilní. Bylo

³⁰ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Základní informace o Schengenském informačním systému*, http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/letak_sis02.pdf, 12. 4. 2012

³¹ DOČKAL, Vít, FIALA, Petr, KANIOK, Petr, PITROVÁ, Markéta, *Česká politika v Evropské unii, Evropský integrační proces a zájmy České republiky*, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2006, str 93, http://www.euroskop.cz/gallery/4/1252ceska_politika_v_eu_evropsky_integracni_proces_a_zajmy_cr.pdf, 12. 4. 2012

³² Policie ČR, *Schengenský informační systém*, <http://www.policie.cz/clanek/schengensky-informacni-system.aspx>, 12. 4. 2012

³³ Ministerstvo vnitra ČR, *Základní informace o Schengenském informačním systému*, http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/letak_sis02.pdf, 16. 4. 2012

³⁴ Existence SIRENE je zakotvena v čl. 92 a 108 Schengenské úmluvy

³⁵ Šlosarčík, I.: *Politický a právní rámec evropské integrace...* str. 353

rozhodnuto o zřízení Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), který umožní připojení nových států EU, který bude využívat modernější technologie a zároveň dojde ke zvýšení bezpečnosti a zlepšení ochrany osobních údajů.³⁶ Na základě těchto předpokladů byl stanoven ze zástupců členských států Výbor SIS II. V říjnu 2002 došlo k ustavení Řídící rady projektu spolupracující s Evropskou komisí, na jehož základě vznikl SIS TEAM, jehož úkolem je mimo jiné spolupráce s ostatními významnými projekty v oblasti informačních technologií, tedy EURODAC a VIS.³⁷ V současné době je SIS II stále ve fázi testování, která probíhá v úzké spolupráci s členskými státy. Náklady související s přechodem, testováním, údržbou a vývojem jsou hrazeny ze souhrnného rozpočtu Evropské unie, avšak náklady s údržbou a rozvojem vnitrostátních systémů ponese každý členský stát sám. Přechod z SIS na SIS II musí být dokončen do 31. 3. 2013, v případě využití alternativního technického scénáře do 31. 12. 2013.³⁸

³⁶ Europa.eu, *Právní nástroje upravující přechod ze systému SIS I+ na systém SIS II*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0010_cs.htm, 16. 4. 2012

³⁷ HRADILOVÁ JITKA, Schengenský informační systém- vývoj a současný stav, <http://knihovna.nkp.cz/knihovna62/hradilo.html>, 16. 4. 2012

³⁸ Europa.eu, *Právní nástroje upravující přechod ze systému SIS I+ na systém SIS II*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0010_cs.htm, 16. 4. 2012

2 Změny ve vízové politice po vstupu ČR do Schengenu

2.1 Přípravy České republiky na vstup do Schengenu

Vstup do Schengenského prostoru je od roku 1999, kdy vstoupila v platnost Amsterdamská smlouva, jednou z podmínek členství v EU. Z toho důvodu se Česká republika na převzetí schengenských pravidel připravovala systematicky již od roku 1998, kdy byla zřízena meziresortní Pracovní skupina pro schengenskou spolupráci. Hlavním úkolem Pracovní skupiny byla koordinace příprav mezi jednotlivými orgány státní správy a v rámci její činnosti byla vypracována strategie přípravy ČR na plnou integraci do schengenské spolupráce.³⁹ V roce 2001 byla tato strategie nahrazena tzv. Schengenským akčním plánem ČR (dále jen SAP ČR), který byl následujících letech dvakrát aktualizován. Náplní SAP bylo především vytyčení základních principů přípravy a Česká republika v něm deklarovala zájem o zapojení v nejbližším možném termínu. V aktualizovaném SAP z roku 2003 byl českou vládou poprvé oficiálně deklarován zájem o vstup do Schengenu v říjnu 2007.⁴⁰ Od roku 2001 vydávala vláda každoročně Zprávu o připravenosti České republiky k převzetí schengenského *acquis*, která obsahovala kromě obecného zhodnocení příprav také harmonogram úkolů pro zajištění připravenosti na vstup do Schengenu.⁴¹ Klíčovým koordinačním orgánem pro ministerstva a jiné správní úřady podílející se na přípravě a následném provádění schengenských *acquis* ve své působnosti byla ustanovena Ministerstvem vnitra 11. března 2005 meziresortní pracovní skupina Hodnocení Schengenu. Již v roce 2003 přijala česká vláda Schengenskou strategii, kterou následně potvrdila v únoru 2007 přijetím Usnesením k informaci o strategii v oblasti integrace do schengenského prostoru, kde byl zpřehledněn aktuální vývoj procesu příprav do schengenské spolupráce.

2.1.1 Spolupráce v rámci Visegrádské čtyřky

Spolu s Českou republikou projevilo zájem o přistoupení k schengenské dohodě dalších osm států, mimo jiné i Slovensko, Polsko a Maďarsko. Tyto tři státy se společně s Českou republikou rozhodly oživit spolupráci v rámci Visegrádské skupiny (dále jen V4) a 11. září 2003 při schůzce ministrů vnitra zemí V4 se zúčastnění zavázali formou společné deklarace

³⁹ Ministerstvo vnitra ČR, Schengenská spolupráce a ochrana státních hranic, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen.html>, 16. 4. 2012

⁴⁰ Ministerstvo vnitra ČR, *Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis*, http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/zprava_pripravenost_2006.pdf, 16. 4. 2012

⁴¹ Tamtéž

ke společné přípravě na přistoupení k Schengenu. Zároveň byla založena Pracovní skupina Visegrádské čtyřky pro schengenskou spolupráci, jejímž hlavním úkolem byla především výměna informací v oblasti příprav a vzájemná podpora při vstupování do schengenského prostoru.⁴² Pracovní skupina si dále stanovila úkoly vyplývající z desetibodového prohlášení, zahrnující především posouzení kompatibility jednotlivých Schengenských akčních plánů zemí V4, zkoumání podmínek modality společného podání žádostí o zapojení se do Schengenu a vytvoření platformy pro vzájemnou spolupráci při přípravě států V4 na implementaci schengenského acquis.⁴³ Na základě analýzy SAP měla pracovní skupina vypracovat zhodnocení, za jakých podmínek by bylo možné podat žádost o začlenění do schengenské spolupráce v jednom termínu, kdy datum plné integrace do Schengenu bylo stanoveno na říjen 2007. Důležitou oblast visegrádské spolupráce představovala právě i vízová a konzulární politika.

2.1.2 Schengenské hodnocení vízové politiky

Podobně jako jiné státy musela i Česká republika projít v rámci příprav na vstup do schengenského prostoru Schengenským hodnocením, což znamená prověření úrovně připravenosti státu na plné převzetí schengenského acquis.⁴⁴ Schengenské hodnocení se skládá z písemné části ve formě dotazníků a z praktické části, která má za úkol ověřit plnění schengenských standardů přímo na území konkrétního státu. Česká republika absolvovala schengenský hodnotící proces v souladu s rozhodnutím Rady (ES) ze dne 10. května 2005. V období 2005 – 2007 tak postupně přijížděly do Česka skupiny zahraničních expertů a ověřovaly plnění schengenských pravidel v praxi.

V oblasti týkající se vízové politiky byl ověřován způsob vydávání víz na Konzulátu ČR v St. Petěrburg a na konzulárním oddělení velvyslanectví v Kyjevě. Vůči ČR byly definovány některé nedostatky⁴⁵, které bylo nezbytné v dalším období odstranit. Z toho důvodu došlo ke zpracování Zprávy o návazných opatření k výsledkům schengenského hodnocení ČR, která

⁴² Ministerstvo vnitra ČR, *Zpráva o výsledcích činnosti Pracovní skupiny Visegrádské čtyřky pro schengenskou spolupráci*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/v4.pdf>, staženo 16. 4. 2012

⁴³ DOČKAL, Vít, FIALA, Petr, KANIOK, Petr, PITROVÁ, Markéta, *Česká politika v Evropské unii, Evropský integrační proces a zájmy České republiky...* str. 95

⁴⁴ Schengenské hodnocení podstupují i státy, které se na schengenské spolupráci již plně podílejí. Prověřuje se u nich uplatňování schengenských standardů v praxi.

⁴⁵ Na nedostatky bylo upozorněno např. u rozhodovacího procesu v souvislosti se žádostmi o víza, bezpečnostní situace na konzulárních úřadech, razítkování vízových štítků, efektivnější školení personálu v schengenské problematice, apod.

měla za úkol informovat o pokroku při plnění doporučení vyplývajících z schengenského hodnocení včetně časového harmonogramu.⁴⁶

Po odstranění všech nedostatků mohla být konstatována připravenost ČR a na základě rozhodnutí Rady ze dne 6. prosince 2007 o plném uplatňování ustanovení schengenského acquis vstoupila Česká republika dne 21. prosince 2007 do Schengenského prostoru. Dne 30. března 2008 došlo k odstranění hraničních kontrol na letištních u letů provozovaných v rámci schengenského prostoru. Proces integrace ČR do Schengenského prostoru byl tak završen.⁴⁷

2.1.3 Informační kampaň pro občany třetích zemí

Jelikož vstupem ČR do Schengenu nastala řada změn týkajících se nejen občanů ČR, ale i cizích státních příslušníků pobývajících či přijíždějících na české území, stalo se zajištění informovanosti veřejnosti o změnách, právech a povinnostech vyplývajících z plného provádění schengenského acquis nezbytnou součástí příprav ČR na vstup do Schengenu.⁴⁸ V této souvislosti podniklo Ministerstvo vnitra ve spolupráci s ostatními orgány státní správy masivní informační kampaň, jejíž hlavním cílem bylo nejen zvýšit povědomí o Schengenu, ale také poskytnout dostatek informací o změnách, které po zrušení kontrol na vnitřních hranicích, nastanou. První část kampaně zaměřená na informace související se spuštěním Schengenského informačního systému proběhla v období od 21. srpna do 16. září 2007. Druhá část, zacílená na cizince, upozornila především na změny týkající se vstupu a pobytu na území ČR, proběhla od října do prosince téhož roku. Jelikož cílem kampaně bylo poskytnutí informací co nejvyššímu počtu obyvatel, byly informační materiály a inzeráty vydávány v několika jazycích (např. ukrajinština, vietnamština, ruština, atd.) a objevily se na všech strategických místech včetně rozhlasu, televize, na internetových serverech, billboardech u hranic, ve vybraných cizojazyčných periodikách, apod. I přes tuto kampaň však mnoho cizinců nevěnovalo informacím a plánovaným změnám dostatečnou pozornost a v důsledku toho došlo bezprostředně po vstupu ČR do Schengenu k mnoha nedopatřením.⁴⁹

⁴⁶ Ministerstvo vnitra ČR, *Informace ke strategii vlády České republiky v oblasti zapojování do schengenského prostoru pro rok 2007*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/strategie.pdf>, 16. 4. 2012

⁴⁷ Komora.cz, *Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky*, http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniZakonu/Materialy/200_material.doc, 16. 4. 2012

⁴⁸ Ministerstvo vnitra ČR, *Schengenská spolupráce a ochrana státních hranic*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen.html#kampan>, 16. 4. 2012

⁴⁹ Touto problematikou se bude podrobněji věnovat následující případová studie

2.1.4 Úspěchy českého předsednictví EU v oblasti vízové politiky

Česká republika se během svého předsednictví Radě EU, které proběhlo v první polovině roku 2009, výrazně angažovala v oblasti vízové politiky. Prioritami České republiky v této oblasti byl rozvoj informačních systémů. Samotný projekt Vízového informačního systému se během českého předsednictví posunul výrazně dopředu a předpokládaný termín jeho spuštění ke konci roku 2009 i přes určité problémy, jak na úrovni některých národních projektů, tak i na centrální úrovni zůstal aktuální. Došlo také ke schválení novely Společné konzulární instrukce, která představuje právní základ pro daktyloskopické snímání otisků prstů do Vízového informačního systému. Dalším významným úspěchem na poli vízové politiky bylo dosažení kompromisu ohledně Vízového kodexu a jeho následné schválení Evropskou komisí. Česká republika se také snažila dodržet harmonogram spojený s rozvojem Schengenského informačního systému druhé generace a během svého předsednictví úspěšně realizovala český plán na oživení projektu SIS II, který se na konci roku 2008 ocitl ve vážné krizi. V neposlední řadě byl rozvinut dialog se zeměmi Balkánu, který by měl vést ke zrušení vízové politiky a došlo k přijetí facilitačních dohod mezi Evropským společenstvím a Gruzii a Kapverdami.⁵⁰

2.2 Přijetí Vízového kodexu

Jak uvedeno výše, dne 5. dubna 2010 vstoupil v účinnost tzv. Vízový kodex, který se stal zároveň součástí českého práva. Tímto krokem došlo v případě ČR k zániku účinnosti příslušných ustanovení zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů, která se týkají krátkodobých víz.⁵¹ Schválení Vízového kodexu patří mezi zásadní úspěchy českého předsednictví EU. České republice se tak podařilo dokončit téměř tříleté legislativní úsilí a dosáhnout velice náročného kompromisu nad zněním textu mezi členskými státy, Evropskou komisí a zejména Evropským parlamentem.⁵²

Vízový kodex, který je závazný pro všechny členské státy schengenské spolupráce, sjednocuje dosud nejednotná pravidla a principy do jednoho přehledného předpisu a reguluje proces vyřizování víz komplexním způsobem. V praxi to znamená, že všechny členské státy

⁵⁰ eu2009.cz, *České předsednictví Evropské unie*, <http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/justice-and-home-affairs/schengen-cooperation-and-external-borders-control/schengenska-spoluprace-a-ochrana-vnejsich-hranic-645/index.html>, 16. 4. 2012

⁵¹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Vízový kodex*, http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/vizovy_kodex/index.html, 16. 4. 2012

⁵² Ministerstvo vnitra ČR, *Evropský parlament dnes schválil vízový kodex*, <http://www.mvcr.cz/clanek/evropsky-parlament-dnes-schvalil-vizovy-kodex.aspx>, 16. 4. 2012

Schengenu a zejména všichni schengenští konzulové jsou povinni řídit se stejnými pravidly při vydávání krátkodobých víz. Zároveň je k dispozici jednotný formulář a všichni konzulární pracovníci členských států se při vydávání krátkodobých víz musejí řídit příručkou pro zpracování žádostí o víza, které mají zajistit rovné zacházení se všemi žadateli. Novinkou po přijetí Vízového kodexu je zavedení obecného práva na odvolání proti zamítnutí víza, jehož forma a znění je plně kompetenci států. Pokud je tedy vízum českým zastupitelským úřadem zamítnuto, žadatel o schengenské vízum je dle ustanovení článku 32 odst. 2 vízového kodexu písemně informován o důvodech neudělení víza a také o právu do 15 dnů od obdržení informace o zamítnutí žádosti podat k zastupitelskému úřadu, který žádost vyřizoval, žádost o nové posouzení důvodů neudělení víza. Rozšířila se také kategorie žadatelů, kteří mohou vízum získat zdarma nebo za snížený vízový poplatek, v praxi má však na tuto výhodu nárok jen úzká oblast žadatelů.⁵³ Nová povinnost spočívá také ve vydání víza pro více vstupů za splnění určitých podmínek a žadatel tedy nemusí pokaždé podávat novou žádost. Také tato možnost však není dostatečně využívána a nejčastěji je vízum udělováno pro jeden vstup. Další výraznou změnou, kterou Vízový kodex přinesl, je možnost širšího vzájemného zastoupení, tzn. efektivnější konzulární pokrytí ve třetích zemích. Cizinec již nemusí kvůli podání žádosti absolvovat dlouhé cesty, neboť může žádost podat i na jiném zastupitelském úřadě než na úřadě státu, do kterého cestuje. Například zastupitelský úřad ČR v Alžírsku může v případě potřeby při vydávání schengenských víz zastoupit zastupitelský úřad Slovenské republiky. Státy však musejí mít mezi sebou uzavřenou dohodu o zastupování a prováděcí protokol. Zásadní novinkou, kterou Vízový kodex stanoví, je postupné zavádění daktyloskopického snímání otisků prstů, které má nejen zlepšit bezpečnost v schengenském prostoru, ale zároveň chránit cizince před možností zneužití dokladů.

Přijetí Vízového kodexu lze z pohledu žadatele o vízum jednoznačně považovat za pozitivní a v mnoha oblastech občanům třetích zemí opravdu vyřízení víza usnadnil. Jelikož Vízový kodex komplexně upravuje a sjednocuje pravidla pro vydávání krátkodobých schengenských víz všech členských států, oproti minulosti již není možné, aby si členské země interpretovaly jednotlivé zákony po svém.

⁵³ Od poplatku mohou být osvobozeny děti ve věku od 6 do 12 let. V případě, že nejsou tito žadatelé osvobozeni, hradí vízový poplatek ve výši 35 eur.

2.3 Harmonizace s bílým a černým seznamem států

Po vstupu do Evropské unie přijala Česká republika Nařízení Rady (ES) č. 539/2001, v jehož rámci se plně ztotožnila s tzv. bílým a černým seznamem států, tedy seznamem třetích zemí, jejichž občané musejí být při překračování vnějších hranic EU držiteli víza, nebo jsou naopak od vízové povinnosti osvobozeni. Česká republika se už tedy nemůže sama rozhodovat, vůči kterému státu vízovou povinností zavede či zruší, kdy tento krok logicky vyplývá z přijetí schengenských acquis. Jelikož je v rámci společného prostoru cizinec vstupem na území ČR oprávněn vstoupit do celého schengenského prostoru a vstupem do jiného schengenského státu má možnost vstoupit i na české území, není možné, aby některý ze schengenských států uplatňoval jiná pravidla než ostatní členské státy. Sjednocení pravidel vízových a bezvízových států však dosud není úplné a členské státy mohou individuálně zrušit vízovou povinností pro občany „vízových“ států s diplomatickými nebo služebními pasy. Česká republika nevyžaduje víza, ačkoliv jsou státy uvedené na tzv. černém seznamu, např. od diplomatů z Černé Hory, Kolumbie, Egypta, Laosu, atd.⁵⁴ Lze konstatovat, že tímto postojem si jednotlivé státy mezi sebou vyjadřují určitou náklonnost, užší vazby a naopak. Jako příklad je možné uvést situaci, kdy Česká republika rozhodla o znovuzavedení vízové povinnosti pro kanadské diplomaty poté, co Kanada v roce 2009 obnovila vízovou povinností pro české občany.⁵⁵ V rámci zjednodušení vízového režimu je uplatňován i tzv. malý pohraniční styk, který umožňuje zjednodušený vízový režim pro některé kategorie osob.⁵⁶

V souladu se zásadou reciprocit by také třetí země, které figurují na bílém seznamu a jsou při cestě do EU od vízové povinnosti osvobozeny, měly stejným způsobem zacházet s občany EU, a rovněž je pro cestu do své země od vízové povinnosti osvobodit. V případě, že tomu tak není a třetí země vedená na bílém seznamu i nadále vůči jednomu či více členských států vízovou povinností uchovává, je zde uplatňován mechanismus reciprocit a Komise může, či dokonce má povinnost, jednat o obnovení vízové povinnosti pro státní příslušníky dané země. Problémy s nedodržením reciprocit se nadále týkají některých členských států včetně České republiky, například ve styku se Spojenými státy a Kanadou.⁵⁷ Evropská

⁵⁴ ŠLOSARČÍK, I.: Právní a politický rámec evropské integrace... str. 356

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Např. studenty, novináře nebo vědecké pracovníky

⁵⁷ Europa.eu, *Visa policy: common rules for short stays, Visa reciprocity*, http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/borders/borders_visa_en.htm, 16. 4. 2012

Komise, se touto problematikou příliš nezabývá a před ochranou svých států spíše upřednostňuje své zájmy s USA.

2.4 Změny ve vydávání víz

Schengenská pravidla byla do českého právního řádu implementována postupně v rámci několika novel. Poté, co se stala Česká republika součástí schengenského prostoru, právní úprava vstupu na území ČR se již neřídí českým zákonem o pobytu cizinců, ale předpisy evropského práva. Podstatnou legislativní změnou představuje sjednocení cizineckého zákona s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví tzv. Schengenský hraniční kodex, o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob. Pro zajištění souladu české vízové politiky se schengenskou prováděcí úmluvou byl přijat zákon č. 427/2010 novelizující zákon č. 326/1999, o pobytu cizinců na území České republiky (dále jen zákon o pobytu cizinců), který podstatně upravil pravidla pro vstup a pobyt cizinců ze třetích zemí na území ČR. V souvislosti vstupu ČR do Schengenu došlo zároveň ke změnám celé řady dalších právních předpisů.⁵⁸

Jak uvedeno výše, pobyt cizinců na území České republiky upravuje zákon o pobytu cizinců. Dle tohoto zákona jsou cizinci rozlišováni do několika kategorií následovně:

- a) občané EU (stejnému režimu podléhají občané Norska, Islandu, Lichtejnštejska a Švýcarska) a jejich rodinní příslušníci
- b) státní příslušníci třetích zemí

2.4.1 Změny pro rodinné příslušníky osob využívajících právo Společenství na volný pohyb

Novela cizineckého zákona poskytuje rodinným příslušníkům občanů EU preferenční zacházení a občané splňující podmínky rodinného příslušníka získali vstupem ČR do Schengenu mnoho výhod. Již v minulosti měli rodinní příslušníci občanů EU, kteří při své cestě do jiných schengenských států následovali občana EU, řadu výhod v podobě schengenského víza zdarma nebo zrychlení vyřízení žádosti. Po vstupu ČR do Schengenu mají tito občané stejný sociální statut jako občané ČR, což v praxi znamená, že mohou volně cestovat po celém schengenském prostoru po dobu nejdéle 3 měsíců pouze s cestovním pasem

⁵⁸ Zákon č. 170/2007 ze dne 7. června 2007 se mění některé zákony v souvislosti se vstupem České republiky do schengenského prostoru.

a dokladem prokazujícím rodinnou příslušnost k občanovi ČR. Není již nezbytné, aby si museli vyřizovat národní vízum pro každou zemi, do které chtějí cestovat. Na hranicích jsou podrobováni minimální kontrole a ani evidence v databázi SIS neznamena pro rodinné příslušníky občanů EU automaticky zákaz vstupu na české území. V tomto případě musí být dostatečně prověřeno, za skutečně představují závažné ohrožení pro schengenské státy a až teprve poté jim může být vstup do země odepřen.

2.4.2 Občané třetích zemí

Státy s bezvízovým stykem

Vstup ČR do Schengenu představuje pro občany třetích zemí, kteří jsou evidováni na tzv. bílé listině států, tedy států, které vízum na území schengenského prostoru nepotřebují, přísnější pravidla pobytu. Tito občané sice mohou i nadále za účelem turistiky pobývat v ČR bez víza po dobu nejdéle tří měsíců, nově však platí šestiměsíční období. V minulosti bylo běžnou praxí, že „bezvízoví“ občané po uplynutí tříměsíčního pobytu vycestovali za hranice České republiky a ihned po návratu se jim začalo počítat nové tříměsíční období.⁵⁹ Vstupem ČR do Schengenu však došlo k prodloužení hranic schengenského prostoru a v současné době by museli tito cizinci vycestovat např. až na Ukrajinu. Navíc začalo platit pravidlo tzv. 90/180, v rámci kterého je cizinec povinen opustit území Schengenu na minimálně tři měsíce během jednoho půlroku.⁶⁰

Výjimku z těchto pravidel tvoří některé státy, které mohou i po uplynutí 3 měsíčního bezvízového pobytu pobývat na území ČR. Jedná se o státy, s nimiž uzavřela ČR bezvízovou dohodu před vstupem do Schengenu, kdy délka povoleného bezvízového pobytu u těchto států se dělí do několika skupin a neplatí pro ně schengenská pravidla pobytu. Tříměsíční pobyt v ČR platí např. pro Argentinu, Chile, Chorvatsko, Izrael, Koreu, Kostariku, Malajsiu a Uruguay. Tříměsíční pobyt během šestiměsíčního období v ČR platí pro občany Brazílie a třicetidenní pobyt v ČR pro občany Singapuru.⁶¹

K úpravě pravidel došlo i pro dlouhodobé pobyty. Držitelé českého dlouhodobého víza mohou strávit v rámci každého půl roku až tři měsíce v kterémkoliv státě schengenského

⁵⁹ Tyto praktiky uplatňovali především občané USA. Více se uvedenou problematikou budu zabývat v následující případové studii.

⁶⁰ Uvedené pravidlo se netýká cizinců, kteří pobývali v ČR na základě schengenského víza a pro další krátkodobý pobyt získali národní vízum s omezenou teritoriální platností pro ČR (tato víza jsou však udělována ve zcela výjimečných případech) či budou v ČR pobývat dále na základě dlouhodobého víza.

⁶¹ Euroskop.cz, *Pravidla vstupu a pobytu pro cizince*, <http://www.euroskop.cz/8760/sekce/pravidla-vstupu-a-pobytu-pro-cizince/>, 16. 4. 2012

prostoru. Doba pobytu strávená na území ČR na základě národního víza se totiž při počítání schengenské klauzule 3 měsíců nepočítá. Stejně tak mohou bezvízoví cizinci cestovat až 3 měsíce po jiných schengenských státech poté, co jim platnost českého dlouhodobého víza zanikne. Stejně podmínky platí i pro držitele platného povolení k pobytu na území ČR.⁶²

Státy s vízovou povinností

Vstupem ČR do Schengenu se nejvíce změn dotklo občanů států evidovaných na černém seznamu, tedy států, jejichž státní příslušníci potřebují pro vstup a pobyt na území ČR vízum. Zatímco v minulosti museli tito občané mířící do Evropy za turistickým cílem pro každou zemi, kterou chtěli navštívit, vyřizovat národní vízum zvlášť, nyní jim stačí, aby si na českém zastupitelském úřadě vyřídili pouze schengenské vízum, na jehož základě mohou cestovat po celém schengenském prostoru. V rámci hraničních kontrol nebo při běžných policejních kontrolách v ČR jsou tito občané od 1. září 2007 kontrolováni v Schengenském informačním systému, prostřednictvím kterého se zjišťuje, zda kontrolovaná osoba není vedená ve společné databázi za účelem odepření vstupu.

Podmínky pro udělování dlouhodobých víz zůstaly po vstupu ČR do Schengenu v podstatě zachovány a i nadále se řídí českými předpisy. Výraznou změnu představuje přijetí Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 562/2010 upravující Schengenskou prováděcí úmluvu, která umožňuje i držitelům dlouhodobých víz cestovat po schengenském prostoru. Cestování po Evropě se zjednodušilo i pro držitele povolení k pobytu. Zatímco v minulosti občané, jejichž domovský stát má s EU vízový režim, potřebovali pro cestování do jiné země EU příslušné národní či schengenské vízum, nyní získali možnost cestovat po celém schengenském prostoru po dobu až 3 měsíců během každého půl roku pouze na základě českého povolení k pobytu a platného cestovního dokladu. Občané třetích zemí legálně pobývajících na území ČR tedy vstupem ČR do Schengenu získali stejná práva jako občané třetích zemí žijících v ostatních schengenských státech. Ačkoliv evropské státy sjednotily společná pravidla především pro krátkodobé pobyty, je evidentní, že i cizincům žijícím dlouhodobě nebo trvale v ČR se nyní cestování po Evropě zjednodušilo a otevřelo jim nové možnosti cestování.

Jelikož však v schengenském prostoru zůstává praktickým problémem prokazování doby strávené mimo území států, který vízum udělil a neexistuje žádný systém kontroly vstupu a výstupu občanů třetích zemí, vzniká v případě krátkodobého i dlouhodobého pobytu

⁶² tamtéž

na území ČR ohlašovací povinnost. Cizinec je povinen nahlásit svou přítomnost na českém území do 3 dnů ode dne vstupu místně příslušnému orgánu cizinecké policie.⁶³ Vzhledem k tomu, že v schengenském prostoru není možná kontrola na vnitřních hranicích, je v současné době kontrola režimového pobytu hlavní náplní práce reorganizované cizinecké policie, která provádí namátkové i cílené kontroly zaměřené na odhalení osob nelegálně pobývajících na území schengenských států.

2.5 Vydávání schengenských víz

Patrně nejvýznamnější změnu v rámci sjednocení české vízové politiky se standardy EU představuje přechod z vydávání národních krátkodobých víz na vydávání schengenských krátkodobých víz, která opravňují občany třetích zemí ke vstupu a volnému pohybu po celém schengenském prostoru. Stejně pravidlo platí i naopak a na území České republiky mají nyní volný vstup i občané třetích zemí, kteří mají povolený pobyt na území jiného schengenského státu. Tento krok vytváří nezbytnost společného vízového informačního systému, kterému je věnována pozornost v následující kapitole.

Vydávání schengenských víz je v kompetenci zastupitelských úřadů České republiky, které ve své pravomoci o udělení letištních víz (typ A) a víz k pobytu do 90 dnů (typ C) rozhodují. Každému žadateli je do cestovního dokladu otištěno razítko, které potvrzuje přijetí žádosti a v případě udělení víza je přes toto razítko vylepen štítek.⁶⁴ Zastupitelský úřad ČR může udělit schengenské vízum pouze v případě, je-li ČR pro jeho vydání dle pravidel Vízového kodexu příslušná.⁶⁵ Česká republika má jako ostatní členské státy v souladu s Schengenskou prováděcí úmluvou pravomoc schengenské vízum vydané jiným státem v případě porušení některé z podmínek pro jeho udělení zrušit, nebo ve výjimečných případech udělit krátkodobé vízum pouze s územní platností pro ČR.

V rámci sjednocení pravidel a vydávání schengenských víz se začala Česká republika angažovat v roce 1995, kdy bylo vydáno nařízení Rady (ES) č. 1683/1995 o jednotném

⁶³ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Povinnosti cizince na území ČR*, http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/obecne_vizove_informace/povinnosti_cizince_na_uzemi_cr.html, 20. 4. 2012

⁶⁴ Ministerstvo zahraničních věcí, *Obecné informace pro žadatele o vízum*, http://www.mzv.cz/public/4d/ff/1d/574388_480137_07012011obecna_informace_pro_zadatele_o_vizum.doc, 20. 4. 2012

⁶⁵ ČR je pro vydání schengenského víza příslušná v případě, že se na jejím území nachází jediný nebo hlavní cíl cesty, či v případě, že nelze určit hlavní cíl cesty a pobyt v ČR bude nejdelší nebo bude první zemí, která se v rámci schengenského prostoru navštíví.

formátu víz.⁶⁶ Samotný přechod na vízový vzor EU však nebyl jednoduchý úkol a vyžadoval precizní koordinaci práce Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva zahraničních věcí ČR při vývoji dokladu, jehož výsledná podoba musela být kompatibilní s možnostmi informačních systémů podporujících vydávání víz a zároveň musela respektovat pravidla pro zabezpečení dokladů.⁶⁷ Již od roku 1998 používá Česká republika vlastní elektronický systém vydávání víz, který umožňuje automatické zpracování žádostí o víza, odeslání dat k bezpečnostní prověrce či vytištění víza na vízový štítek a všechna udělená víza jsou evidována. Tento systém zůstal v podstatě zachován i po vstupu ČR do Schengenu. Nově jej doplnila schengenská konzultační síť Vision, která slouží k projednávání žádostí o víza mezi všemi schengenskými státy.

Výraznou změnou ve spojení s vydáváním schengenských víz jsou samozřejmě také změny institucionální, jelikož v důsledku přijímání a zajišťování schengenských standardů bylo nezbytné provést také úpravy týkající se technického vybavení zastupitelských úřadů či zabezpečení a řádného proškolení personálu udělujících víza.

2.6 Využívání společných informačních systémů

2.6.1 Využívání Vízového informačního systému

České zastupitelské úřady využívaly elektronický systém umožňující zpracování žádosti o vízum, odeslání požadovaných dat k bezpečnostní prověrce a vytištění na vízový štítek již před vstupem do Schengenu. V této souvislosti nedošlo k zásadnějším změnám, zapojením do schengenské spolupráce však získala ČR přístup k Vízovému informačnímu systému a může tedy sdílet informace o žadatelích s ostatními členskými státy.

Česká republika se zavázala po vstupu do Schengenu vybudovat národní VIS do druhé poloviny roku 2009, v rámci kterého musela zajistit rozvoj, organizaci, provoz a údržbu svého vnitrostátního systému, dále zajistit bezpečnost údajů před jejich přenosem do národního rozhraní a pokrytí všech vzniklých nákladů na vnitrostátní systém.⁶⁸ Pro účely koordinace

⁶⁶ Europa.eu, *Uniform format for visas*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114009_en.htm, 20. 4. 2012

⁶⁷ Europeum, *Vývoj schengenské spolupráce mezi ČR a EU*, (citováno) <http://www.europeum.org/cz/integrace/35-integrace--13/861-vyvoj-schengenske-spoluprace-mezi-cr-a-eu>, 20. 4. 2012

⁶⁸ Europa.eu, *Narizení o VIS*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114517_cs.htm, 20. 4. 2012

přípravy vybudování VIS v ČR byla zřízena funkce projektového manažera pro VIS, kompetentním orgánem se stala Policie ČR. Český VIS obsahuje dvě oblasti. Národní část spravuje Ministerstvo vnitra a shromažďuje informace týkající se již vydaných víz. Zahraniční část má v kompetenci Ministerstvo zahraničních věcí, shromažďuje žádosti o víza a následně zajišťuje jejich vydání.⁶⁹ Po spuštění Vízového informačního systému se jeho součástí stala i konzultační síť VISION, která slouží k projednávání žádostí o udělení schengenského víza. Provádění zmíněných konzultací zajišťuje Ředitelství služby cizinecké policie ČR. Jelikož je národní databáze napojena na vízové systémy ostatních států, v praxi to funguje tak, že pokud odmítne Česká republika cizinci vízum vydat, tato informace se okamžitě převede prostřednictvím VIS na konzuláty ostatních zemí. Není tedy možné, aby cizinec získal vízum v některém z dalších schengenských států a dostal se tak do ČR jeho prostřednictvím.

Vzhledem k tomu, že se v databázi VIS nachází značné množství osobních dat a údajů, musela Česká republika podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, pověřit vnitrostátní dozorový orgán, aby monitoroval zákonnost zpracování osobních údajů. Na činnost všech národních dozorových orgánů členských zemí dohlíží Evropský inspektor ochrany údajů.⁷⁰

Dne 10. listopadu 2011 Česká republika, stejně jako ostatní členské státy Schengenu, v souladu s předpisy Evropské unie spustila na některých svých zastupitelských úřadech nový Vízový informační systém, který nejen zjednoduší a zrychlí práci na zastupitelských úřadech, ale zároveň zvýší bezpečnost osobních údajů a zefektivní kontroly vstupu nežádoucích osob do Česka.⁷¹ Nový Vízový informační systém vyžaduje od cizince při podání žádosti o vízum biometrické údaje, tedy otisky prstů a fotografii, které slouží k jednoznačné identifikaci držitele. Cizinecká policie, na kterou byla tato agenda převedena, aby došlo k usnadnění práce na zastupitelských úřadech, následně rozhoduje o vydání či nevydání víz v České republice. Ministerstvo zahraničních věcí ČR zahájilo budování nového

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ Europa.eu, *Nářízení o VIS*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114517_cs.htm, 20. 4. 2012

⁷¹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Spuštění vízového informačního systému*, http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/spusteni_vizoveho_informacniho_systemu.html, 20. 4. 2012

vízového systému na konci roku 2008 a v letech 2009 až 2011 byly všechny zastupitelské úřady vybaveny novými klientskými pracovišti pro sběr žádosti a vydávání víz.⁷²

Zavedení nového informačního systému určitě v mnoha ohledech usnadnilo práci nejen zastupitelským úřadům členských zemí, ale i samotným cestovatelům. Systém VIS zrychluje proces vystavení víz a zároveň prostřednictvím biometrických údajů k potvrzení totožnosti držitele víza umožňuje rychlejší, přesnější a kvalitnější zabezpečení kontroly. V neposlední řadě pomáhá eliminovat riziko zneužívání víz a chrání tak cestující před krádeží identity. Výhodu nového VIS si uvědomí také aktivní cestovatelé. V případě, že cizinec podá žádost o další vízum v rozsahu pěti let, otisky prstů budou zkopírovány z předchozí žádosti, které jsou uloženy v zabezpečené centrální databázi, a nebude již nezbytné snímat otisky prstů znova.⁷³

2.6.2 Využívání Schengenského informačního systému

Zapojení ČR do Schengenského informačního systému představuje jednu z nejdůležitějších podmínek pro plnou integraci do schengenské spolupráce. Podle původního předpokladu se měla Česká republika i s ostatními přístupujícími státy připojit v roce 2007 rovnou k Schengenskému informačnímu systému druhé generace (dále SIS II).⁷⁴ Avšak vzhledem k tomu, že došlo ve vývoji SIS II k výraznému zpoždění a technické parametry stávajícího informačního systému byly nedostačující a nebyly schopny zvládnout připojení dalších deseti nových států, vyvstaly obavy, že se rozšiřování schengenského prostoru výrazně prodlouží. Nové členské státy však odmítly uznat technické potíže SIS jako legitimní důvod pro odsunutí rozšíření schengenského prostoru a společně vyzvaly Komisi k uhrazení všech nákladů souvisejících se zpožděním. Reálné hrozbě politické krize zabránilo až Portugalsko, které v rámci svého předsednictví EU předložilo návrh, na jehož základě bylo možné přechodné řešení připojení k aplikaci SIS4ALL, které by umožnilo dočasné připojení nových členských států k SIS do doby zprovoznění SIS II.⁷⁵

⁷² HOBZA Jan, *Nový vízový informační systém*, itbiz.cz, <http://www.itbiz.cz/vizovy-informacni-system>, 20. 4. 2012

⁷³ Europa.eu, *Úřední věstník Evropské unie, Společná konzulární instrukce k vízům pro diplomatické mise a konzulární úřady v souvislosti se začleněním biometrických znaků, včetně ustanovení o organizaci přijímání a zpracování žádostí o víza*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:294E:0260:0271:CS:PDF>, 20. 4. 2012

⁷⁴ Europa.eu, *The Visa Information System (VIS): fast, fair and secure procedures for visa issuance*, http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/borders/borders_vis_en.htm, 20. 4. 2012

⁷⁵ Šlosarčík, I.: *Politický a právní rámec evropské integrace...* str. 353

Na jednání Evropské Rady dne 5. prosince 2006 deklarovala Česká republika spolu s osmi dalšími kandidátskými státy připravenost připojit se k systému SISone4all a česká vláda schválila ve svém usnesení ze dne 21. února 2007 k Informaci o strategii vlády v oblasti zapojování do schengenského prostoru uvolnění finančních prostředků na financování realizace tohoto projektu. V následujícím období vyvstala povinnost pro každý členský stát vytvořit administrativní a technické struktury svého národního systému (dále jen N. SIS), díky kterým se bude možné připojit k centrální databázi SISone4all. V České republice byl jako příslušný orgán pro vybudování N.SIS určen Odbor systémového řízení a informatiky Policejního prezidia ČR a technická část přípravy byla zaměřena na dostavbu kapacitních a spolehlivých přenosových sítí, vybavení pracovišť lokálními sítěmi (LAN) a odpovídající výpočetní technikou, harmonizaci databází vedených na národní úrovni při dodržení českých bezpečnostních standardů. Z administrativního hlediska se stalo důležitou součástí příprav na připojení k SIS důkladné proškolení všech oprávněných uživatelů. Přístup k údajům v SIS mají pouze vybrané orgány, které SIS potřebují pro výkon svých zákonem stanovených činností.⁷⁶

Po dokončení všech komponentů získala Česká republika na základě rozhodnutí Rady ze dne 12. června 2007 přístup k datům obsaženým v SIS již 4 měsíce před plánovaným datem zrušení hraničních kontrol na vnitřních hranicích a od 1. září 2007 se tak prověřování záznamů v SIS stalo standardní součástí důkladné hraniční kontroly všech občanů třetích zemí překračujících hranice ČR. Dne 21. prosince 2007 dokončila ČR přenos dat ze své národní Evidence nežádoucích osob do centrální databáze a umožnila přístup ke svým informacím i ostatním schengenským státům.⁷⁷ V praxi to vypadá tak, že pokud je občan třetí země vložen do SIS z české evidence nežádoucích osob, bude mu zamítnut vstup i do ostatních schengenských zemí. V minulosti bylo běžné, že držitelé krátkodobých víz, především z východních států, často překračovali povolenou dobu pobytu a hledali na českém území pracovní uplatnění. Poté, co byli odhaleni a vyhoštěni, podali si žádost do jiného schengenského státu a situace se opakovala. Vzhledem k tomu, že v současné době jsou tito cizinci evidováni v databázi SIS, není již možné, aby získali schengenské vízum v některém dalším státě.

⁷⁶ Příslušníci bezpečnostních složek členských států (policie, celníci, pohraničníci, apod.), přístup do SIS mají i orgány provádějící registraci motorových vozidel nebo orgány zabývající se pobytem cizinců.

⁷⁷ Do SIS byly z Evidence nežádoucích osob vkládány pouze záznamy splňující požadavky schengenského *acquis*.

Každý členský stát je povinen zřídit v rámci SIS národní kancelář SIRENE. Základním úkolem této kanceláře je vykonávat úlohu koordinátora při zajišťování a informací, které jsou vkládány do SIS, obecně zprostředkovávat doplňující informace k velmi stručným záznamům v SIS. Kancelář SIRENE je zároveň odpovědná za kvalitu, zákonnost, odůvodněnost a aktuálnost těchto záznamů vůči zahraničí. Jelikož jsou všechny kanceláře SIRENE elektronicky propojeny a vnitrostátní systémy si nemohou vyměňovat počítačová data přímo mezi sebou, ale pouze přes ústřední systém, je nezbytné, aby se členské státy při uspořádání kanceláří SIRENE řídily společnými pravidly. Každý stát má k dispozici příručku SIRENE, která obsahuje podrobný přehled pravidel a postupů pro výměnu doplňujících informací.⁷⁸ V ČR je národní centrála SIRENE součástí Odboru mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR.⁷⁹

Jelikož je v SIS shromážděno značné množství osobních dat, každý členský stát je v této souvislosti povinen zřídit vlastní dozorový orgán. Česká republika plní úlohu nezávislého dozorového orgánu oprávněného zpracovávat osobních údaje při plnění úkolů vyplývajících z členství ČR v Schengenu. Úřad pro ochranu osobních údajů byl zřízen na základě zákona č. 101/2000 Sb. Povinností úřadu je mimo jiné spolupracovat s obdobnými orgány v ostatních členských státech.⁸⁰ Každý (bez ohledu na státní příslušnost) má právo požádat Úřad pro ochranu osobních údajů o prověření zpracování jeho osobních údajů v SIS, přičemž konkrétní postup se řídí národními předpisy ČR.

Možnost využívat při své práci SIS má pro české orgány jednoznačně vysoký přínos z hlediska posílení bezpečnosti a díky přístupu k relevantním datům všech schengenských států umožňuje orgánům ČR rychlejší a úspěšnější pátrání při hledání osob a věcí nebo zrychlení a zefektivnění výměny informací s ostatními členskými státy. I přestože prověřování v databázi SIS se dá považovat za zpřísnění podmínek pro občany třetích zemí, na druhé straně poskytuje cizincům chystajícím se přicestovat na území schengenského prostoru efektivnější ochranu. Schengenská úmluva klade velký důraz na práva jednotlivců, a

⁷⁸ Europa.eu, *Rozhodnutí Komise ze dne 22. září 2006, kterým se mění příručka SIRENE*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:317:0001:0040:CS:PDF>, 20. 4. 2012

⁷⁹ Ministerstvo vnitra ČR, *Policejní spolupráce v EU*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/policejni.html#sirene>, 20: 4. 2012

⁸⁰ Euroskop.cz, *Vstup ČR do Schengenu*, <http://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>, 20. 4. 2012

proto má každý občan, který je v SIS evidován, právo přístupu k informacím týkajícím se jeho osoby včetně práva na případnou opravu těchto osobních údajů.⁸¹

3 Vízová povinnost vůči Ukrajině

Ukrajina je jednou ze zemí nacházející se na tzv. černém seznamu států, což znamená, že její občané pro vstup na území EU potřebují vízum. Ukrajina zrušila pro občany EU, tedy i Českou republiku, vízovou povinnost pro krátkodobé pobyty v roce 2005 poté, co proběhla tzv. Oranžová revoluce. Odstraněním vízové povinnosti se výrazně zvýšil příliv turistů z evropských států, což přineslo zemi řadu ekonomických výhod.

Ve snaze kompenzovat zpřísnění vízové procedury spojené s rozšířením schengenského prostoru byla mezi EU a Ukrajinou podepsána Dohoda o usnadnění udělování víz, která vstoupila v platnost 1. 1. 2008 a týká se pouze krátkodobých pobytů. Jak již název napovídá, přinesla dohoda pro ukrajinské žadatele usnadnění procesu vyřizování žádosti o vízum, a to jak plošně (snížení poplatku za vízum z 60 eur na 35 eur), tak i specificky (stanoví snížení počtu předkládaných náležitostí u určitých skupin osob, osvobození od vízových poplatků⁸², bezvízový styk pro držitele diplomatických pasů či zkracuje délku řízení o vízové žádosti na deset dní).⁸³ Jelikož však Ukrajina očekávala zrušení vízové povinnosti, několikrát v minulosti Evropské unii pohrozila zavedením recipročních opatření. Důležitým posunem bylo přijetí akčního plánu na summitu Ukrajina - EU v roce 2010, který vymezuje podmínky a kritéria, jejichž splnění umožní Ukrajině žádat o zrušení víz pro své občany. Ukrajina však doposud nesplnila očekávání EU týkající se především stavu ukrajinské demokracie a právního řádu. Z toho důvodu není možné v nejbližší době očekávat, že by byla vízová povinnost pro Ukrajinu zrušena.⁸⁴

Česká republika uplatňovala vůči Ukrajině bezvízový styk do roku 1999. Na základě vízové politiky ČR schválené vládou byly zrušeny bezvízové dohody s některými zeměmi, mimo jiné i s Ukrajinou. I před vstupem byla tedy Česká republika v porovnání například

⁸¹ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Schengenský informační systém, Příručka pro výkon práva na přístup*, http://www.mzv.cz/file/655332/SIS_prirucka_pro_vykon_prava.pdf, 20. 4. 2012

⁸² Od vízových poplatků jsou osvobozeni studenti, důchodci, vědci, umělci.

⁸³ Europa.eu, Dohoda mezi Evropským společenstvím a Ukrajinou o usnadnění udělování víz, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:332:0068:0076:CS:PDF>, 20. 4. 2012

⁸⁴ Euroactiv, EU- Ukraine visa liberalisation: An assessment of Ukraine's readiness, <http://www.euroactiv.com/east-mediterranean/eu-ukraine-visa-liberalisation-assessment-ukraines-readiness-analysis-501918>, 20. 4. 2012

s Polskem, které uchovávalo bezvízový režim s Ukrajinou až téměř do svého vstupu do Evropské unie, více nakloněna restriktivnímu přístupu.⁸⁵ Poté, co Ukrajina zrušila vízovou povinnost pro občany EU, zareagovala Česká republika opětovným zrušením vízového poplatku za národní krátkodobá víza.⁸⁶ Jelikož však po vstupu ČR do Schengenu je vydávání schengenských krátkodobých víz upraveno legislativou EU, byla krátkodobá víza opět zpoplatněna. Je patrné, že vstup do schengenského prostoru znamená pro Ukrajince zpřísnění a zdražení procedury žádosti o krátkodobé vízum.

Zpřísnění se projevilo také ve vydávání jednotných schengenských víz, které opravňují držitele k pohybu po celém schengenském prostoru. Z tohoto důvodu došlo k důkladnějšímu prověřování žadatelů a pečlivějšího posuzování žádostí. Zatímco v minulosti byli odmítáni pouze cizinci nežádoucí pro Českou republiku, nyní jsou díky využívání společných informačních systémů odmítáni i cizinci nežádoucí např. pro Německo. Vstupem ČR do Schengenu došlo ke zvýšení počtu zamítnutých víz českými zastupitelskými úřady. Tato skutečnost vychází z širšího sledování české konzulární praxe ve vztahu ke konzulátům ostatních členských států. Obecně řečeno, pokud by české konzuláty vydaly mnohem více víz oproti konzulátům ostatních členských států, mohlo by to znamenat, že nejsou dostatečně přísní a získat u nich vízum je jednodušší než na konzulátech ostatních členských států.

I přestože schengenské vízum je v rámci společných regulí možné udělit nejdéle na dobu 90 dnů, ukrajinští žadatelé si často stěžují na zkracování délky pobytu oproti požadované, kdy je jim vízum uděleno třeba jen na 14 dní. Dle konzula ze zastupitelského úřadu ve Lvově, Davida Pavlity, je však v této souvislosti uplatňován graduální postup, kdy se s výjimkou speciálních kategorií⁸⁷ napoprvé vždy uděluje pouze tzv. jednovstupní vízum. Vícecestovní víza jsou vydávána pouze žadatelům, u kterých jsou konzulární pracovníci přesvědčeni, že je opravdu využijí a proto z hlediska bezpečnostních důvodů zůstává podíl schvalování a vydávání vícecestovních víz nízký.⁸⁸ Další problém představují požadavky na formu a obsah dokumentů, kdy žadatelům jsou žádosti často vráceny k doplnění a žadatel je nucen cestovat

⁸⁵ JELÍNKOVÁ Marie, MIKUŠOVÁ Petra, TRLIFAJOVÁ Tereza, *Jaké cesty vedou do Česka, Česká vízové praxe v Mongolsku, Vietnamu a na Ukrajině mezi lety 2007- 2010*, http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Jake_cesty_vedou_do_Ceska.pdf, 20. 4. 2012

⁸⁶ Ve stejný čas bylo rozhodnuto o zvýšení vízového poplatku za dlouhodobá víza

⁸⁷ Vícecestovní víza se vydávají častěji pouze některým kategoriím občanů, jako jsou novináři, obchodníci, Ukrajinci jejichž rodinní příslušníci žijí v EU, apod-

⁸⁸ TRLIFAJOVÁ Lucie, *Já stavím kvalitu nad kvantitu, Rozhovor s generálním konzulem ve Lvově Davidem Pavlicou*, Migraceonline.cz <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2215058>, 20. 4. 2012

pro doplnění dokumentace.⁸⁹ V této souvislosti si Ukrajinci často stěžují, že o získání víza rozhodují i zdánlivé maličkosti. Žádost o schengenské vízum musí být vyplněna latinkou a k zamítnutí víza stačí i špatně napsané písmenko.⁹⁰ Právě kvůli komplikovanosti celého procesu jsou ze strany ukrajinských žadatelů často využívány služby prostředníků, kteří za úplatu nabízejí pomoc při podání žádosti o vízum. Využitím jejich služeb se samozřejmě výrazně navyšují celkové náklady na vízum. Žadatelé nadále často kritizují také chování samotných konzulárních pracovníků, kteří se dle jejich slov chovají povýšeně a arogantně. Situaci příliš nepomáhají ukrajinská média, která místo zpráv informačního rázu věnují prostor nejruznějším skandálům odehrávajícím se na konzulátech. Významným problémem v případě Ukrajiny je obecně špatná informovanost občanů. Žadatelé často vůbec nevědí o existenci dohod či přijetí nejruznějších legislativních nástrojů, které by jim mohly proceduru vyřizování víza usnadnit. I přesto počet žádostí o schengenská víza dlouhodobě výrazně stoupá.

V souvislosti s vydáváním dochází k problémům v rámci českých konzulátů na Ukrajině. České zastupitelské úřady na Ukrajině patří dlouhodobě k nejvytíženějším a v minulosti byly často kritizovány za to, že se nedokážou vypořádat s množstvím žádostí o vízum. Tuto skutečnost dokladuje také schengenské hodnocení, z něhož vyplývá, že české konzuláty mají daleko nižší počet pracovníků než ostatní členské státy. Nejhorší situace proběhla v letech 2007 a 2008, kdy byly české zastupitelské úřady přetíženy nápory žadatelů a vysoký zájem o vycestování do Česka vedl k tomu, že se před konzulátem začaly vytvářet až několikadenní fronty. Uvedené situace operativně využívali prostředníci, kteří za úplatu začali žadatelům nabízet pomoc a fronty koordinovat. Na problém s prostředníky upozornily v minulosti ukrajinské úřady i samotní pracovníci českých zastupitelských úřadů. Dle jejich názoru prostředníci negativně ovlivňují ukrajinské občany, kteří jsou často přesvědčeni, že se jedná o oficiální zprostředkovatele spolupracující s českými konzuláty.⁹¹ Situaci nahrává i mentalita samotných Ukrajinců. Jsou zvyklí na situace, že pokud něco potřebují, musejí zaplatit. Korupce je na Ukrajině součástí každodenního života a občané ji už považují za

⁸⁹ CHMELAROVÁ Alžběta, TRLIFAJOVÁ Lucie, *Vliv vízové politiky na obraz České republiky a EU na Ukrajině*, http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/ChmelarovaTrlifajova_viza_fin.pdf, 20. 4. 2012

⁹⁰ TRLIFAJOVÁ Lucie, *Před lvovským konzulátem klid*, Migraceonline.cz, 2010, http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/LTrlifajova_lvov_reportaz.pdf, 20. 4. 2012

⁹¹ HOLUŠOVÁ Alina, *České ambasádě v Kyjevě dochází kvůli vízovým podvodníkům trpělivost*, Mediafax, <http://www.mediafax.cz/zahranici/3151388-Ceske-ambasade-v-Kyjeve-dochazi-kvuli-vizovym-podvodnikum-trpelivost>, 20. 4. 2012

samozřejmost. Ve snaze zlepšit situaci byla v roce 2008 zavedena tzv. call centra, tedy systém rezervace termínu k podání žádosti o dlouhodobá víza po telefonu. Tento způsob byl ovšem neefektivní a z celé řady důvodů⁹² později zrušen. Situaci s frontami částečně vyřešila povinnost registrace přes internetový systém Ministerstva zahraničních věcí ČR VISAPOINT. Systém VISAPOINT je v provozu od roku 2009 a v minulosti sloužil pouze pro objednání k podání žádostí o dlouhodobé vízum. Cílem VISAPOINT je zejména zajištění rovného a spravedlivého přístupu ke každému cizinci a zajištění stejných podmínek pro podání žádostí o vízum.⁹³ Jelikož se systém v praxi osvědčil, jsou od 1. 1. 2012 přijímány žádosti o vízum až po registraci přes systém VISAPOINT i v případě krátkodobých víz. Jelikož na Ukrajině existuje dosud značná část obyvatel, kteří nemají k internetu přístup, je možné využít i možnost rezervace termínu prostřednictvím telefonní linky.

Určité zlepšení přineslo i přijetí Vízového kodexu, který harmonizuje seznamy podpůrných dokladů přikládaných k žádosti o vízum. Dá se říci, že aplikací Vízového kodexu ze strany ČR došlo ke zvýšení transparentnosti vízového procesu a žadatelé získali větší právní jistoty, např. v možnosti odvolat se proti zamítnutí víza.⁹⁴ Díky dohodě o zjednodušení vízového režimu získá schengenské vízum přibližně jedna třetina žadatelů zdarma. Vzhledem k tomu, že asi 50% schengenských víz je vydáno za účelem turistického ruchu, na které se možnost získat vízum zdarma nevztahuje, dá se říci, že se jedná o poměrně vysokou hodnotu. Díky tomu, že je nyní jednodušší dostat se do Evropy, se zlepšila i situace týkající se nelegální imigrace Ukrajinců.⁹⁵

Oproti všem nevýhodám, které Schengen žadatelům o vízum přinesl, získali Ukrajinci značnou výhodu v možnosti cestovat na základě jednoho víza po celém schengenském prostoru. Přijetím schengenských pravidel mohou tuto výhodu využívat i ukrajinští občané pobývající na českém území dlouhodobě, tedy držitelé dlouhodobých víz a povolení k pobytu.

⁹² Např. jejich provozovatel nebyl vybrán na základě výběrového řízení, přístup k telefonní lince byl zpoplatněn, apod.

⁹³ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Visapoint- registrace žadatelů*, http://www.mzv.cz/lvov/cz/viza_a_konzularni_informace/vizove_informace/informace_pro_zadatele_o_vizum_k_pobytu.html, 20. 4. 2012

⁹⁴ V minulosti se o pohovorech nevedl žádný oficiální záznam, neexistovala možnost odvolání se proti zamítnutí víza (kromě výjimky rodinných příslušníků občanů EU), apod.

⁹⁵ Europa.eu, Угода про спрощення візового режиму між Україною та ЄС працює добре (27/03/2009) http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2009/20090416_01_uk.htm, 20. 4. 2012

4 Vízová politika vůči USA

Vstupem České republiky do schengenského prostoru nastalo i ve vztahu k bezvízovým zemím několik změn. Jelikož USA patří na bílý seznam států, mohou její občané cestovat po celém schengenském prostoru v maximální délce 90 dnů bez víza. Platnost cestovního dokladu však musí být delší minimálně tři měsíce nad rámec plánovaného pobytu a Američané využívající bezvízový styk, nesmí být evidováni v SIS.⁹⁶ V případě, že cestují za jiným než obchodním či turistickým účelem, potřebují pro vstup na území EU vízum. Česká republika zrušila jednostranně vízový režim pro občany USA v roce 1990, sama byla zařazena do bezvízového programu Spojených států amerických v listopadu 2008. Před cestou do USA je však každý cestující povinen provést registraci prostřednictvím formuláře ESTA.

Jak již uvedeno, cizinci s bezvízovým stykem mohli v minulosti pobývat na českém území po dobu nejdéle 3 měsíců, kdy po uplynutí této tříměsíční doby jim stačilo vycestovat do některé sousední země a po návratu na české území se jim začalo počítat nové tříměsíční bezvízové období. Běžná praxe amerických občanů spočívala v tom, že místo aby si zdoluhavým procesem vyřizovali povolení k dlouhodobému pobytu, obešli zákon tím, že před vypršením tříměsíčního bezvízového pobytu vycestovali na pár hodin např. do Rakouska nebo do Německa. Po návratu do Česka si jim začalo počítat nové tříměsíční bezvízové období.⁹⁷ Někteří z nich nepoužívali ani tento postup a v Česku zůstávali bez víza dlouhodobě. Lze konstatovat, že k této situaci přispívaly svou benevolencí i české orgány. Američané pobývali v ČR bez víza i proto, že žádat o dlouhodobé vízum se jim zkrátka nevyplatilo. Žadatel o dlouhodobé vízum nejen že projít složitým administrativním procesem, který je časově i finančně nákladný, ale mnoho Američanů má špatnou zkušenost také s cizineckou policií. Vyřízení víza trvá téměř půl roku, takže i občané, kteří si o něj po příjezdu ihned zažádají, jsou na českém území po uplynutí tří bezvízových měsíců nelegálně. Jedinou možností, jak se vyhnout těmto problémům, má cizinec pouze pokud zažádá o vízum již před svým příjezdem

⁹⁶ Embassy of the United States, *Schengen and Residency issues*, http://prague.usembassy.gov/schengen_and_residency_issues.html, 20. 4. 2012

⁹⁷ REJŠKOVÁ Tereza, *Migraceonline.cz Co bude s americkými „turisty“? Dopad vstupu České republiky do schengenského prostoru pro bezvízové cizince*, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2083476>, 20. 4. 2012

do republiky. Toto je však možné pouze v případě, že je si jist, že chce na českém území zůstat dlouhodobě.⁹⁸

Uvedená situace se výrazně změnila po vstupu ČR do Schengenu, kdy vzhledem k prodloužení hranic schengenského prostoru by museli tito cizinci vycestovat např. až na Ukrajinu. Přijetím schengenských pravidel začala Česká republika pro pobyty uplatňovat tzv. schengenskou tříměsíční klauzuli, což znamená, že po vyčerpání 90 dnů bezvízového pobytu musí cizinci schengenský prostor opustit na dalších 90 dní minimálně. Jelikož si tyto důsledky vstupu do Schengenu mnozí Američané uvědomili až příliš pozdě, začalo mít mnoho z nich bezprostředně po vstupu do Schengenu problémy s pobytem na území ČR a řada z nich se snažila vyřizovat víza na poslední chvíli, což dokazuje nárůst žádostí o vízum na českých konzulátech. I když se zdálo, že je informační kampaň týkající se vstupu České republiky do Schengenu dostatečná, ukázalo se, že mnoho Američanů se do svízelné situace dostalo především kvůli nedostatečné informovanosti, kdy se například neustále měnily informace o tom, kdy jim vlastně vyprší dané tři měsíce bezvízového styku. Americká ambasáda sice uspořádala pro své občany informační schůzku týkající se této problematiky, avšak až dva měsíce po přistoupení.⁹⁹ Vzhledem k tomu, že v přechodné době opravdu nebyl dostatek informací, nebo neustále docházelo k jejich změně, vyhlásilo Ministerstvo vnitra tzv. přechodné období během procesu vyřizování dlouhodobých víz pro cizince třetích zemí, s nimiž má ČR bezvízový styk, a kteří si během legálního pobytu řádně zažádali o dlouhodobé vízum, které¹⁰⁰ však kvůli zdlouhavé proceduře dosud neobdrželi. Uvedené opatření opravňovalo pobyt na českém území legálně dalších 60 dnů i bez víza se zárukou, že během tohoto období nebude policie přijímat žádná opatření směřující k vyhoštění cizinců.

Ani v přechodném období však nebyly vyřešeny všechny problémy spojené s vyřizováním dlouhodobých pobytů. Žádost o vízum za účelem vyžadující pobyt na území delší než 3 měsíce bylo totiž možné podat pouze na zastupitelském úřadě ČR v některém sousedním schengenském státě, kdy se vychází ze skutečnosti, že vízum opravňuje cizince ke

⁹⁸ NĚMCOVÁ Barbora, Tisíce Američanů jsou po vstupu do Schengenu v Česku nelegálně, *Idnes.cz*, 2008, http://zpravy.idnes.cz/tisice-americanu-jsou-po-vstupu-do-schengenu-v-cesku-nelegalne-p74-domaci.aspx?c=A080303_180312_domaci_ban, 20. 4. 2012

⁹⁹ REJŠKOVÁ Tereza, *Migraceonline.cz Co bude s americkými „turisty“? Dopad vstupu České republiky do schengenského prostoru pro bezvízové cizince*, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2083476>, 20. 4. 2012

¹⁰⁰ Velvyslanectví Spojených států Amerických, *Velvyslanectví USA vítá rozhodnutí české vlády zavést přechodné období pro cizince čekající na dlouhodobá víza*, http://czech.prague.usembassy.gov/velvyslanectvi_usa_vita_rozhodnuti_ceske_vlady_zavest_prechodne_obdobi_pro_cizince_cekajici_na_dlouhodobá_viza.html, 20. 4. 2012

vstupu na české území, a proto se musí vydávat pouze za hranicemi ČR. Lze konstatovat, že v případě tzv. bezvízových států postrádá toto řešení logiku vzhledem k tomu, že jejich občané mohou přicestovat na českém území po dobu tří měsíců bez víza a o dlouhodobé vízum tedy žádají až na území ČR.¹⁰¹ Jelikož ostatní schengenské státy přechodné období vydané českými orgány neuznávaly, vyvstala tedy pro žadatele nezbytnost vyřídit si nejdříve vízum země, ve které chtěli o národní vízum požádat. Tento krok představoval zvýšenou časovou a finanční zátěž.¹⁰² Pozitivní změny přineslo, konkrétně pro občany Spojených států, až přijetí vyhlášky č. 429/ 2010, která stanoví seznam států, jejichž občané jsou oprávněni požádat o udělení víza, vydání povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu i na jiném zastupitelském úřadu než ve státě, jehož je cizinec občanem, popř. který ve státě, který cizinci vydal cestovní doklad nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolený dlouhodobý či trvalý pobyt.¹⁰³

Po náročné proceduře schvalování a obdržení víza vyvstal další problém. Pokud měl cizinec dlouhodobé vízum a zároveň měl v úmyslu cestovat i po ostatních schengenských státech, mohl se po Evropě pohybovat pouze v prvních třech měsících platnosti víza, zatímco poté už jej dlouhodobé vízum opravňovalo pouze k pobytu na území ČR. Volné cestování po ostatních schengenských státech měl zajištěno pouze prostřednictvím dlouhodobého pobytu, o které si však cizinec mohl zažádat až nejdříve čtyři měsíce před vypršením víza, což znamená, že se v tomto období mohl zdržovat pouze na českém území. Zjednodušení nastalo až poté, kdy vstoupil v platnost Vízový kodex, který opravňuje i držitele dlouhodobého víza k volnému pohybu po schengenských státech po dobu až tří měsíců během každého půl roku a to bez ohledu, jak dlouhou dobu strávili na území schengenského státu, které jim dlouhodobé vízum udělil. Stejně tak mohou až tři měsíce cestovat po jiných schengenských státech poté, co jim platnost dlouhodobého víza vyprší. Jelikož v současné době nejsou v schengenském prostoru vykonávány kontroly, měli by i bezvízoví cizinci sami dbát na to, aby jim při vstupu do schengenského prostoru bylo uděleno razítko a tím řádně doložen jejich vstup. Bez vízového razítka by mohla být následně zpochybňována délka jejich pobytu.¹⁰⁴

¹⁰¹ REJŠKOVÁ Tereza, Migraceonline.cz *Co bude s americkými „turisty“? Dopad vstupu České republiky do schengenského prostoru pro bezvízové cizince*, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2083476>, 20. 4. 2012

¹⁰² tamtéž

¹⁰³ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Místní příslušnost zastupitelských úřadů v řízení o dlouhodobé vízum a povolení k pobytu*, http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/mistni_prislusnost_zu_v_rizeni_o_vizum_a/index.html, 20. 4. 2012

¹⁰⁴ Travel.state.gov, *Schengen Fact Sheet*, http://travel.state.gov/travel/cis_pa_tw/cis/cis_4361.html, 20. 4. 2012

ZÁVĚR

Stěžejním cílem bakalářské práce bylo odpovědět na otázku, zda se vstupem České republiky do Schengenu zjednodušila pravidla pro vstup a pobyt občanů třetích zemí na území ČR. Formou podrobné deskripce studovaného tématu dospívá autor ke konstatování, že na uvedenou otázku nelze jednoznačně odpovědět. Velmi obecná odpověď zní, že občanům zemí třetího světa přinesl vstup ČR do Schengenu výhody, ale i určitá omezení.

Nejvýznamnějším důsledkem vstupu ČR do Schengenu je vydávání jednotných schengenských víz, která nahradila národní krátkodobá víza. Občané třetích zemí získali výhodu v možnosti pohybovat se na základě jednoho víza po celém schengenském prostoru bez nutnosti celních a pasových kontrol. Tato výhoda však musela být kompenzována represivnějším kontrolním systémem na vnějších hranicích, což představuje například důslednější prověřování občanů třetích zemí cestujících na území schengenského prostoru. V minulosti byli cizinci prověřováni v českých národních databázích. Jelikož české národní vízum není již jedinou podmínkou vstupu na české území, jsou k prověřování žadatelů využívány společné informační systémy. K výměně informací o žadatelích slouží databáze Vízového informačního systému. V nedávné době došlo k dalšímu zpřísnění v podobě nového informačního systému, který požaduje od cizinců také biometrické údaje. V této souvislosti je nezbytné zdůraznit, že Evropská unie klade značný důraz na dodržování pravidel ochrany osobních údajů. Dalším společným nástrojem, který členské státy v rámci výměny informací využívají je Schengenský informační systém. I přestože možnost využívat tuto databázi přineslo cizincům třetích zemí chystajícím se přicestovat do Česka zpřísnění podmínek v podobě důkladnějšího prověřování jejich osoby, na druhé straně poskytuje cizincům efektivnější ochranu.

Významným přínosem z hlediska samotného vydávání krátkodobých schengenských víz bylo přijetí Vízového kodexu, který komplexně upravuje a sjednocuje pravidla pro všechny členské státy, zaručuje stejný přístup ke všem žadatelům o víza a zároveň poskytuje silnější právní ochranu žadatele o vízum. Ačkoliv došlo v rámci EU ke sjednocení pravidel především u žádostí o krátkodobý pobyt, významnou změnu představuje přijetí schengenských acquis také držitelům českých dlouhodobých víz nebo povolení k pobytu. Také tito občané získali možnost cestovat po Evropě pouze na základě povolení k pobytu a cestovního pasu.

V případových studiích prezentuje deskripce zpracovaného tématu důsledky vízové politiky na konkrétních případech. Například ve vztahu k Ukrajině je v této souvislosti významná dohoda uzavřená mezi ES a Ukrajinou o usnadnění vízového režimu. Tato dohoda usnadňuje proces vyřizování žádosti o vízum. Jelikož před vstupem do Schengenu nepodléhala krátkodobá víza povinnému poplatku pro občany Ukrajiny a určité sociální skupiny měly zajištěny vízová privilegia již před rokem 2008, znamenal výše uvedený postup zpřísnění a zdražení vízové procedury. V případě Ukrajiny nadále zůstává problematická situace na českých konzulátech. Podání a schvalování žádosti o vízum je stále časově i finančně náročné. Mnoho ukrajinských žadatelů není schopno tuto proceduru absolvovat bez asistence třetí osoby a tuto situaci zneužívá řada tzv. prostředníků, kteří negativně ovlivňují nejen samotné žadatele, ale svým chováním zároveň poškozují kompetence a renomé českých zastupitelských úřadů. Další výrazný problém Ukrajiny v oblasti vízové politiky představuje nadále nedostatečná informovanost občanů. Česká republika představuje jednu z nejoblíbenějších destinací pro ukrajinské turisty, podnikatele a také pracovní migranty. Z toho důvodu je nezbytné v oblasti vízové politiky s Ukrajinou systematické a efektivní rozvíjení a upevňování vztahů mezi oběma zeměmi. Je žádoucí, aby služby konzulátu plnily dostatečně požadavky v oblasti vyřizování víz, aby byl udržován vysoký standard při vízovém řízení a zároveň snaha a zájem odstraňovat případné nedostatky.

Co se týká USA (viz. další případová studie), přijetí schengenských pravidel sice nepředstavovalo ve vztahu k bezvízovým cizincům výrazné změny, avšak vstupem ČR do Schengenu se ukázalo, že mnoho Američanů pobývalo v minulosti na českém území dlouhodobě bez víza. Tato situace byla definována jako důsledek nedostatečné kontroly ze strany cizinecké policie. Zpracovaný příklad je názornou ukázkou rozdílu mezi občany západních a východních států. Obecně mezi českými občany převládá názor, že Američané přinášejí investice, zatímco občané východních států míří za imigrací, apod. Dalším problémem po vstupu ČR do Schengenu se ukázala nedostatečná informovanost občanů. Přestože Ministerstvo vnitra podniklo rozsáhlou informační kampaň, imigranti si často stěžovali na nedostatek informací týkajících se přímo jejich životní situace.

Shrnutím celé problematiky zpracovávaného tématu je možné konstatovat, že v procesu vyřizování víz došlo víceméně ke zpřísnění podmínek. Výrazným přínosem pro občany třetích zemí je možnost cestovat na základě jednoho víza po celém schengenském prostoru bez jakýchkoliv hraničních kontrol. Stejnou výhodu získali i občané třetích zemí s dlouhodobým pobytem na českém území. Je patrné, že odstraněním kontrol na společných

hranicích v rámci Schengenu je nezbytné systematicky a důsledně zvyšovat bezpečnost uvnitř společného prostoru a zamezovat nelegální imigraci. Do další budoucnosti je rovněž nezbytné nejen upevňovat spolupráci mezi členskými státy Schengenu, ale budovat a rozvíjet vztahy také se zeměmi třetího světa. Důsledky vízové politiky pro individuální žadatele by neměly mít charakter obstrukcí a omezení také proto, aby neodrazovaly cizince, kteří se snaží do Schengenu přicestovat legálně.

SUMMARY

The main reason of the entry of the Czech Republic into the Schengen area is the issuing of uniform Schengen visas which replaced in essence the national short-term visa. The citizens of third countries won the advantage in their possibility to move on the basis of one visa along the whole Schengen area without any necessity of customs and passport controls. However this advantage had to be compensated for control tightening on the external borders. This is connected with consequenter check of the citizens of third countries who come into the Schengen area. In the past the foreigners were checked in the Czech national databases. Because the Czech national visa is no more the only condition of the entry to the Czech territory the collective information systems are used for checking of the applicants. For information exchange about the visa applicants is used the Visa information system. Recently the further tightening in form of new information system became effective. On its basis the biometrical data is taken from the foreigners. For the purpose of searching for persons or things the member states use the Schengen information system. Presently it is worked on the second generation of the Schengen information system which should provide improved functions and thereby in essence increase the safety in the common space. In connection with that it's necessary to say that under the exchange of information the main accent for the rule observance of personal data protection is put by European Union.

An important benefit under the terms of harmonization of the EU visa politics was acceptance of visa codex which has completely adjusted and unified the rules concerning the short-term stays. And thanks to that it was in essence assured for all visa applicants an equal treatment. But even when the short stays under the terms of EU are harmonized so an important change was brought by the acceptance of the Schengen Acquis also for holders of the long-term visa or residence permit. Even these citizens won the possibility of travelling around the Schengen area after accomplishment of certain conditions.

In case studies this work tried to show the impact of the acceptance of Schengen Acquis on tangible cases. In the relationship to the Ukraine the Agreement made between the EC and the Ukraine about facilitation of visa regime is important. As the title itself suggests the agreement brought the facilitation in the execution process of visa applications. Because in the past the short-term visas were issued by the Czech representative authorities for the citizens of Ukraine for free and the entrepreneurs and some other groups had the guarantee of their privileged position even before acceptance of this agreement so the entry into Schengen brought price increasing and tightening of the visa procedure for the Ukraine applicants. In case of the Ukraine the problem remains also the situation at Czech consulate offices. The submission of the application form for visa is a still time and money consuming procedure and a plenty of Ukraine applicants aren't able to complete it without somebody else's assistance. This situation is exploited by intermediaries who negatively influences not only the applicants but also even the Czech representative authorities. Because the Czech republic is one of the most favourite destinations for Ukraine tourists, entrepreneurs and also work migrants it's necessary for the purpose of the legitimate visa politics and development of peaceful and friendly relationship between both countries so as the consulates sufficiently take care of high standards preservation by visa administration and try to eliminate effectively the lacks which can appear.

The acceptance of the Schengen rules brought even tightening for citizens of those countries which have visa-free relation with the EU. Because after entry into the Schengen area it's possible to stay in the Czech Republic momentarily without visa for maximum three months of the total period of six months so it's necessary to arrange long-term visa after expiration of the visa-free stay. In connection with this it emerged that in the past when this rule wasn't valid a lot of Americans stayed for a long time without visa on the Czech territory. Because a lot of American realized these consequences of the Schengen entry too late and they didn't manage to arrange their visa so many of them got into difficulties. In quest of helping to these foreigners the Ministry of the Interior proclaimed interim period. Thanks to it the foreigners could stay on the Czech territory legally without visa further 90 days. Subsequently another problem arose concerning mainly the unclear specified conditions for travelling around other Schengen states with this type of visa. This complicated situation was solved after acceptance of the Visa codex which authorises the holders of the long-term visas to enter on the territory of other Schengen states in maximum length of 3 months during every half of a year.

When we resume the situation it's possible to say that in the visa execution process the conditions were tightened. On the other hand the citizens of third countries gained a big advantage in their possibility to travel around the whole Schengen area on the basis of one visa. This advantage through the acceptance of the Visa codex gained also the holders of long-term visas and residence permit. It's obvious that through removal of frontier controls within the Schengen area it's necessary to compensate through increasing of the protection on the external frontiers. For the future it's necessary to improve not only the cooperation among the Schengen member countries but also develop the relations with the third countries. The EU states should pay more attention to the impact of the visa policy for individual applicants so as the needlessly complicated procedure would not discourage the foreigners who try to come on the EU territory legally.

POUŽITÁ LITERATURA

- DOČKAL, Vít, FIALA, Petr, KANIOK, Petr, PITROVÁ, Markéta, *Česká politika v Evropské unii, Evropský integrační proces a zájmy České republiky*, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2006, s. 216
<http://www.euroskop.cz/gallery/4/1252-ceska-politika-v-eu-evropsky-integracni-proces-a-zajmy-cr.pdf> , staženo 12. 4. 2012
- Embassy of the United States, *Schengen and Residency issues*,
http://prague.usembassy.gov/schengen_and_residency_issues.html , staženo 20. 4. 2012
- Euroactiv, *EU- Ukraine visa liberalisation: An assessment of Ukraine's readiness*,
<http://www.euractiv.com/east-mediterranean/eu-ukraine-visa-liberalisation-assessment-ukraines-readiness-analysis-501918> , staženo 20. 4. 2012
- EUR- lex, *Dohoda mezi Evropským společenstvím a Ukrajinou o usnadnění udělování víz*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:332:0068:0076:CS:PDF>, staženo 20. 4. 2012
- EUR-lex, *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/ 2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS)*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:218:0060:0060:CS:PDF> , staženo 12. 3. 2012
- EUR-lex, *Nářízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (Vízový kodex)*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:243:0001:0058:CS:PDF> . staženo 16. 4. 2012
- EUR- lex, *Rozhodnutí Komise ze dne 22. září 2006, kterým se mění příručka SIRENE*,
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:317:0001:0040:CS:PDF> , staženo 20. 4. 2012
- EUR- lex, *Úřední věstník Evropské unie, Společná konzulární instrukce k vízům pro diplomatické mise a konzulární úřady v souvislosti se začleněním biometrických znaků, včetně ustanovení o organizaci přijímání a zpracování žádostí o víza*,
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:294E:0260:0271:CS:PDF> , staženo 20. 4. 2012
- Europa.eu, *Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS)*,

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114517_cs.htm, 12. 3. 2012

- Europa.eu, *Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musejí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2001R0539:20070119:CS:PDF> , staženo 16. 3. 2012
- Europa.eu, *Nařízení o VIS*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114517_cs.html , staženo 20. 4. 2012
- Europa.eu, *Právní nástroje upravující přechod ze systému SIS I+ na systém SIS II*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0010_cs.htm , staženo 16. 4. 2012
- Europa.eu, *Uniform format for visas*, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114009_en.htm , staženo 20. 4. 2012
- Europa.eu, *The Visa Information System (VIS): fast, fair and secure procedures for visa issuance*, http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/borders/borders_vis_en.html , staženo 20. 4. 2012
- Europa.eu, *Visa policy: common rules for short stays, Visa reciprocity*, http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/borders/borders_visa_en.htm, 16. 4. 2012
- Europa.eu, *Угода про спрощення візового режиму між Україною та ЄС працює добре (27/03/2009)* http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2009/20090416_01_uk.html , staženo 20. 4. 2012
- Europeum, *Vývoj schengenské spolupráce mezi ČR a EU*, (citováno) <http://www.europeum.org/cz/integrace/35-integrace--13/861-vyvoj-schengenske-spoluprace-mezi-cr-a-eu> , staženo 20. 4. 2012
- Euroskop, *Jednotná vízová politika*, <http://www.euroskop.cz/587/sekce/jednotna-vizova-politika/> , staženo 20. 4. 2012
- Euroskop, *Pravidla vstupu a pobytu pro cizince*, <http://www.euroskop.cz/8760/sekce/pravidla-vstupu-a-pobytu-pro-cizince/> , staženo 16. 4. 2012
- Euroskop.cz, *Vstup ČR do Schengenu*, <http://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>, staženo 20. 4. 2012

- eu2009.cz, *České předsednictví Evropské unie*, <http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/justice-and-home-affairs/schengen-cooperation-and-external-borders-control/schengenska-spoluprace-a-ochrana-vnejsich-hranic-645/index.html> , staženo 16. 4. 2012
- Hobza Jan, *Nový vízový informační systém*, Itbiz, <http://www.itbiz.cz/vizovy-informacni-system> , staženo 20. 4. 2012
- HOLUŠOVÁ Alina, *České ambasádě v Kyjevě dochází kvůli vízovým podvodníkům trpělivost*, Mediafax, <http://www.mediafax.cz/zahranici/3151388-Ceske-ambasade-v-Kyjeve-dochazi-kvuli-vizovym-podvodnikum-trpelivost>, 20. 4. 2012
- HRADILOVÁ Jitka, *Schengenský informační systém- vývoj a současný stav*, <http://knihovna.nkp.cz/knihovna62/hradilo.htm> , staženo 16. 4. 2012
- Chmelařová Alžběta, TRLIFAJOVÁ Lucie, *Vliv vízové politiky na obraz České republiky a EU na Ukrajině*, http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/ChmelarovaTrlifajova_viza_fin.pdf , staženo 20. 4. 2012
- JELÍNKOVÁ Marie, MIKUŠOVÁ Petra, TRLIFAJOVÁ Tereza, *Jaké cesty vedou do Česka, Česká vízové praxe v Mongolsku, Vietnamu a na Ukrajině mezi lety 2007-2010*, http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Jake_cesty_vedou_do_Ceska.pdf , staženo 20. 4. 2012
- Komora.cz, *Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky*, http://www.komora.cz/Files/PripominkovaniZakonu/Materialy/200_material.doc , staženo 16. 4. 2012
- Král D., *Vízová politika Evropské unie a Spojených států- výzvy pro transatlantické partnery*, EUROPEUM 2007, <http://www.europeum.org/doc/pdf/867.pdf> , staženo 16. 3. 2012
- Policie ČR, *Schengenský informační systém*, <http://www.policie.cz/clanek/schengensky-informacni-system.aspx> , staženo 12. 4. 2012
- PIKNA Bohumil, *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*, 4. dopracované, konsolidované vydání. Praha: Linde Praha, 2007 s. 511
- REJŠKOVÁ Tereza, *Migraceonline.cz Co bude s americkými „ turisty“? Dopad vstupu České republiky do schengenského prostoru pro bezvízové cizince*, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2083476> , staženo 20. 4. 2012
- Schengenské dohody EU, Ministerstvo zahraničních věcí, Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2001, s. 72

- Šlosarčík Ivo, Právní a politický rámec evropské integrace, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 452
- Ministerstvo vnitra ČR, *Evropský parlament dnes schválil vízový kodex*, <http://www.mvcr.cz/clanek/evropsky-parlament-dnes-schvalil-vizovy-kodex.aspx> , staženo 16. 4. 2012
- Ministerstvo vnitra ČR, *Informace ke strategii vlády České republiky v oblasti zapojování do schengenského prostoru pro rok 2007*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/strategie.pdf> , staženo 16. 4. 2012
- Ministerstvo vnitra ČR, *Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky*, http://www.hkcr.cz/Files/PripominkovaniZakonu/Materialy/200_material.doc , staženo 16. 4. 2012
- Ministerstvo vnitra ČR, *Policejní spolupráce v EU*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/policejni.html#sirene> , staženo 20. 4. 2012
- Ministerstvo vnitra ČR, *Schengenská spolupráce a ochrana státních hranic*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen.html#kampan> , staženo 16. 4. 2012
- Ministerstvo vnitra ČR, *Stockholmský program*, <http://www.mvcr.cz/soubor/1-stockholmsky-program.aspx>, staženo 12. 3. 2012
- Ministerstvo vnitra ČR, *Vízový politika ČR/Schengenu*, <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>, 16. 3. 2012
- Ministerstvo vnitra, *Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí Schengenského acquis*, str. 4, http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/zprava_pripavenost_2006.pdf , staženo 16. 4. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *ČR v Schengenu- co se změní a co zůstane stejné při vydávání víz?* http://www.mzv.cz/public/7f/e7/20/195012_14922_Zmeny_Schengen.doc , staženo 12. 4. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Místní příslušnost zastupitelských úřadů v řízení p dlouhodobé vízum a povolení k pobytu*, http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/mistni_prislusnost_zu_v_rizeni_o_vizum_a/index.html , staženo 20. 4. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí, *Obecné informace pro žadatele o vízum*, http://www.mzv.cz/public/4d/ff/1d/574388_480137_07012011obecna_informace_pr_o_zadatele_o_vizum.doc , staženo 20. 4. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Povinnosti cizince na území ČR*, http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/obecne_vizove_informace/povinnosti_cizince_na_uzemi_cr.html , staženo 20. 4. 2012

- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Schengenský informační systém, Příručka pro výkon práva na přístup*, http://www.mzv.cz/file/655332/SIS_prirucka_pro_vykon_prava.pdf, staženo 20. 4. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Spuštění vízového informačního systému*, http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/spusteni_vizoveho_informacniho_systemu.html , staženo 20. 4. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Unie má nový vízový systém*, http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/unie_ma_novy_vizovy_system.html , staženo 12. 3. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Visapoint- registrace žadatelů*, http://www.mzv.cz/lvov/cz/viza_a_konzularni_informace/vizove_informace/informace_pro_zadatele_o_vizum_k_pobytu.html , staženo 20. 4. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, : *Vízový kodex*, http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/vizovy_kodex/index.html , staženo 12. 4. 2012
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Základní informace o Schengenském informačním systému*, http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/letak_sis02.pdf , staženo 16. 4. 2012
- Ministerstvo vnitra ČR, *Zpráva o výsledcích činnosti Pracovní skupiny Vísegrádké čtyřky pro schengenskou spolupráci*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/v4.pdf> , staženo 16. 4. 2012
- NĚMCOVÁ Barbora, *Tisíce Američanů jsou po vstupu do Schengenu v Česku nelegálně*, Idnes.cz, 2008, http://zpravy.idnes.cz/tisice-americanu-jsou-po-vstupu-do-schengenu-v-cesku-nelegalne-p74-/domaci.aspx?c=A080303_180312_domaci_ban, 20. 4. 2012
- Travel.state.gov, *Schengen Fact Sheet*, http://travel.state.gov/travel/cis_pa_tw/cis/cis_4361.html , 20. 4. 2012
- TRLIFAJOVÁ Lucie, *Já stavím kvalitu nad kvantitu, Rozhovor s generálním konzulem ve Lvově Davidem Pavlicou*, Migraceonline.cz, 2010 <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2215058> , staženo 20. 4. 2012
- TRLIFAJOVÁ Lucie, *Před lvovským konzulátem klid*, Migraceonlinecz, 2010, http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/LTrlifajova_lvov_reportaz.pdf , staženo 20. 4. 2012

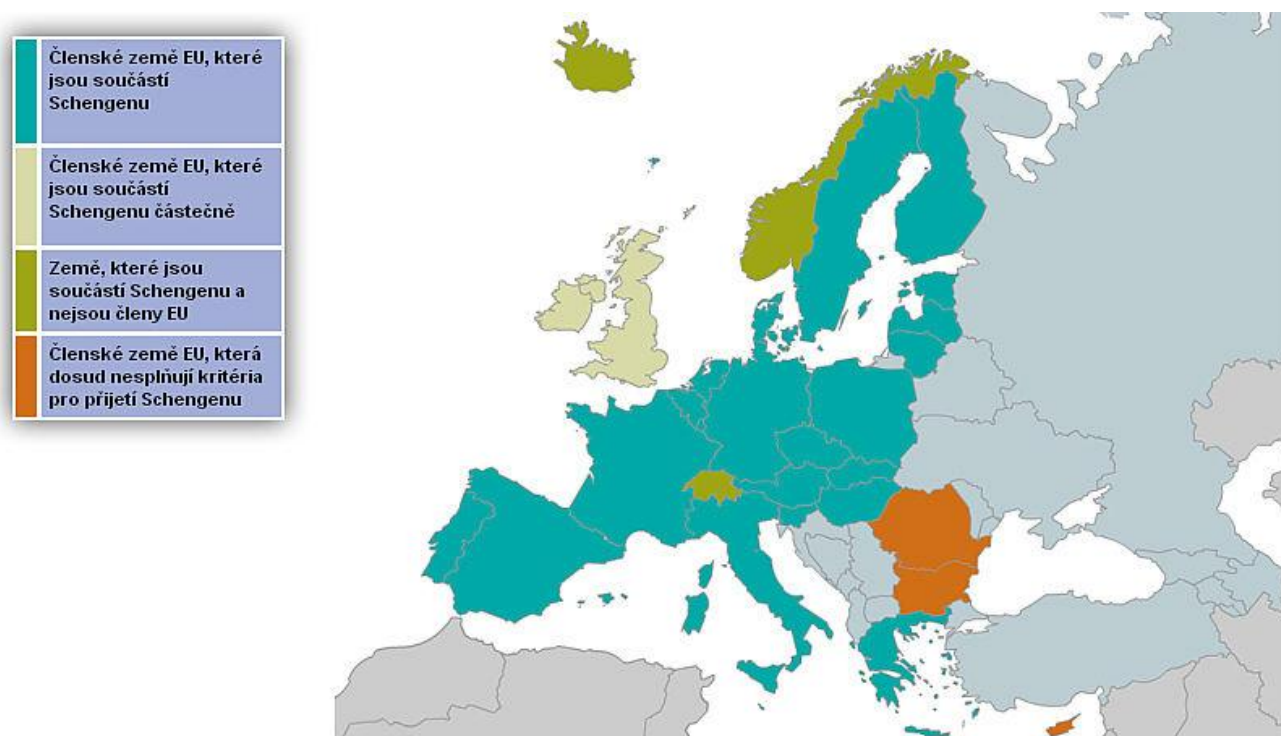
- Velvyslanectví Spojených států Amerických, *Velvyslanectví USA vítá rozhodnutí české vlády zavést přechodné období pro cizince čekající na dlouhodobá víza*, http://czech.prague.usembassy.gov/velvyslanectvi_usa_vita_rozhodnuti_ceske_vlady_zavest_prechodne_obdobi_pro_cizince cekajici_na_dlouhodobá_viza.html , staženo 20. 4. 2012

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Mapa schengenského prostoru (obrázek)
Příloha č. 2: Počty přijatých žádostí o vízum do 90 dní a počet vydaných víz do 90 dní mezi lety 2004 a 2010 českými konzuláty na Ukrajině (tabulka)

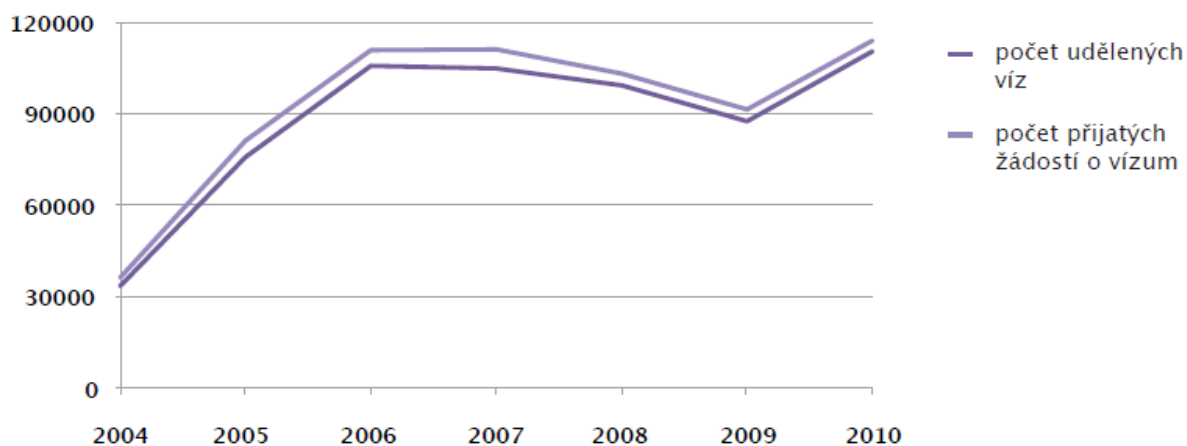
Přílohy

Příloha č. 1: Mapa schengenského prostoru (obrázek)

Zdroj: Euroskop

Příloha č. 2: Počty přijatých žádostí o vízum do 90 dní a počet vydaných víz do 90 dní mezi lety 2004 a 2010 na českých konzulátech na Ukrajině (tabulka)

Zdroj: JELÍNKOVÁ Marie, MIKUŠOVÁ Petra, TRLIFAJOVÁ Tereza, *Jaké cesty vedou do Česka*, Česká vízová praxe v Mongolsku, Vietnamu a na Ukrajině mezi lety 2007- 2010